

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَكَأَيِّنْ مِنْ دَابَّةٍ لَاتَحْمِلُ رِزْقَهَا اللَّهُ يَرْزُقُهَا وَإِيَّاكُمْ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

چه بسیارند جنبندگان که قدرت ندارند [به دست آوردن] روزی خود را بر عهده بگیرند،
خداست که به آنان و شماروزی می دهد و او شنوا و داناست.

سوره عنکبوت آیه ۶۰

کتابچه کنگره ملی جوانی جمعیت

۲۳ و ۲۴ آذر ۱۴۰۲

دانشگاه علوم پزشکی اراک

متن سخنرانی رئیس کنگره جوانی جمعیت

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

"وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا وَذُرِّيَّاتِنَا قُرَّةَ أَعْيُنٍ وَاجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ إِمَامًا * أُولَئِكَ يُجْزَوْنَ الْعُرْفَةَ بِمَا صَبَرُوا وَ يُلَقَّوْنَ فِيهَا تَحِيَّةً وَ سَلَامًا" (و کسانی که می گویند: پروردگارا! از همسران و فرزندان مان مایه روشنی چشم ما قرار ده، و ما را برای پرهیزگاران پیشوا گردان * [آری] آنها هستند که درجات عالی بهشت در برابر شکیبایی شان به آنان پاداش داده می شود و در آن، با تحیت و سلام رو به رو می شوند) (آیات ۷۴ و ۷۵ سوره مبارکه فرقان)

با نام و استعانت از خداوند متعال افتخار داریم که میزبان اولین کنگره ملی جوانی جمعیت در سال ۱۴۰۲ باشیم. عرض خیرمقدم و خوش آمد داریم خدمت پژوهشگران و مدعوین محترم. دانشگاه علوم پزشکی اراک به عنوان یکی از دانشگاه‌های پیشرو و رو به رشد در حوزه آموزش و پژوهش، تمامی تلاش خود را متمرکز کرده است تا این کنگره به بهترین شکل و با کیفیت برگزار گردد و بتوانیم گامی عملی در حوزه جوانی جمعیت برداریم.

کاهش مشهود میزان باروری و افزایش خانواده‌های بدون فرزند یا تک فرزند به عنوان دغدغه‌ای برای کشور تبدیل شده است. این موضوع در بیانات مقام معظم رهبری نیز مکرراً تأکید شده است. ایشان فرمودند فرزندآوری یکی از مهم‌ترین مجاهدت‌های زنان و وظایف آنان است؛ چون فرزندآوری در حقیقت هنر زن است؛ اوست که زحماتش را تحمل می‌کند، اوست که خدای متعال ابزار پرورش فرزند را به او داده است. صبرش را به آن‌ها داده، احساساتش را به آن‌ها داده است. اگر چنانچه ما این‌ها را در جامعه به دست فراموشی نسپریم؛ آن وقت پیشرفت خواهیم کرد (بیانات رهبری در دیدار جمعی از مداحان، ۱۳۹۲/۲/۱). موضوع جوانی جمعیت یکی از معضلات مهم کشور است که لازم است با برنامه ریزی درست و بر مبنای پژوهش، پایه‌گذاری‌های لازم برای رفع این مهم انجام شود. با این هدف کنگره ملی جوانی جمعیت با محور اصلی تبیین آن از نظر روایات، احادیث و آیات قرآن در دانشگاه علوم پزشکی اراک برگزار می‌گردد تا ضمن گردهمایی اندیشمندان و محققان حوزه و دانشگاه برای رفع چالش جوانی جمعیت، اطلاع‌رسانی علمی به عموم ذینفعان جامعه نیز در خصوص فرزندآوری و فواید آن انجام گردد. امید است که این گامی که برداشته شده است بتواند مستمر باشد و نقشی در بهبود شرایط ایفا نماید. برای کلیه شرکت‌کنندگان در کنگره جوانی جمعیت آرزوی سلامتی دارم و ان شاءالله میزبان شایسته‌ای برای این عزیزان باشیم.

و من الله توفیق

دکتر علیرضا امانی

ریاست دانشگاه علوم پزشکی اراک

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

«أَمْالٌ وَالْبُنُونَ زِينَةُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَالْبَاقِيَاتُ الصَّالِحَاتُ خَيْرٌ عِنْدَ رَبِّكَ ثَوَابًا وَخَيْرٌ أَمْلًا»؛ (مال و فرزند، زینت زندگی دنیاست و باقیات صالحات [ارزش های پایدار و شایسته] ثوابش نزد پروردگارت بهتر و امیدبخش تر است!) (آیه ۴۶ سوره کهف). در این آیه موقعیت مال و ثروت و نیروی انسانی که دو رکن اصلی حیات دنیاست مشخص شده اند. در اینجا فرزندان در کنار اموال به عنوان شکوفه ها و گل هایی معرفی می شوند که بر شاخه های درخت زندگی می رویند. داشتن فرزند در کنار برخورداری از اموال، یکی از مهم ترین سرمایه های زندگی دنیاست.

امروز از معضلات اصلی جامعه به خصوص استان مرکزی کاهش مولید و سالمندی جمعیت است. در روایات و احادیث و همچنین آیه های سراسر نور قرآن بارها از ازدیاد نسل، رزق، روزی و برکت مال توامان با فرزندآوری صحبت شده است. نکته قابل توجه اینکه کسب اطلاعات علمی درباره مسائل مختلف جوانی جمعیت از دو منظر حائز اهمیت است: یکی افزایش اطلاعات صحیح و دسته بندی شده و دیگری تکرار این موضوع که خود باعث تقویت آن در افکار خانواده ها می شود. با توجه به این هدف مهم، معاونت تحقیقات و فناوری دانشگاه علوم پزشکی اراک در صدد برگزاری کنگره جوانی جمعیت برآمد.

حاصل اطلاع رسانی و درخواست مقاله از کلیه پژوهشگران سراسر کشور، به صورت کتابچه الکترونیکی تقدیم حضور گردیده است. امید است در این کنگره مطالب مفیدی که توسط سخنرانان ارائه می گردد و همچنین برگزاری کارگاه ها و کلاس های آموزشی بتواند به سوالات مهم آحاد جامعه در خصوص مسائل جوانی جمعیت، فرزندآوری و موارد مربوط به آن پاسخ دهد. از تمامی عزیزانی که موجبات برگزاری این کنگره را فراهم آوردند سپاسگزاری می کنم و اجرای عظیم از خداوند متعال برای آنان خواستارم.

دکتر داود حکمت پو

معاون تحقیقات و فناوری دانشگاه علوم پزشکی اراک

اعضای تیم علمی و اجرایی کنگره ملی جوانی جمعیت

<p>جناب آقای دکتر علیرضا امانی-جناب آقای دکتر رسول جعفری اریسمانی-جناب آقای دکتر داود حکمت پو- سرکار خانم دکتر محبوبه خورسندی- جناب آقای دکتر اردلان زیلابی-سرکار خانم دکتر فاطمه قهرمانی-حجت الاسلام جناب آقای دکتر سید عبدالله محمودی- سرکار خانم دکتر کتابون وکیلان</p>	<p>تیم علمی (به ترتیب حروف الفبا)</p>
<p>خانم عاطفه اسماعیلی-آقای حسین احمدی-خانم اکرم احمدلو، آقای اباذر افشار-آقای دکتر احمد امانی-خانم مریم الهیان-آقای محمدرضا باقری- آقای مسعود بهرامی-خانم سحر بیات-خانم مژگار پوراکبر-خانم شقایق خدادادی-آقای محمد شمسی-آقای دکتر قنبر فراهانی-خانم فرشته فراهانی-خانم اکرم قمری-آقای سعید صادقی-خانم سمانه کاوهئی-خانم ساراسادات گل محمدی-آقای محسن محمدی-خانم سیمین مجیدیان- آقای پیام مسعودی-آقای مرتضی مردانی گویا-خانم معصومه ملک حسینی-خانم گیتا نادری-آقای سیامک یادگاری-خانم مهرنوش هاشمی</p>	<p>تیم اجرایی (به ترتیب حروف الفبا)</p>

اسامی داوران کنگره ملی جوانی جمعیت (به ترتیب حروف الفبا)

آقای دکتر احمد امانی، آقای دکتر محمدرضا بیاتیان، خانم نعیمه اکبری ترکستانی، حجت الاسلام آقای دکتر علی جعفری، آقای دکتر حامد جعفری وایقان، خانم دکتر محبوبه خورسندی، خانم معصومه داودآبادی فراهانی، خانم دکتر راحله سلطانی، آقای دکتر محسن شمسی، حجت الاسلام آقای دکتر سید عبدالله محمودی، خانم دکتر فرشته فرزنان آذر، خانم دکتر مرجان فقیه، خانم دکتر مهتاب عطارها، خانم دکتر سکینه طاهرخانی، حجت الاسلام آقای دکتر محمدمهدی نبی زاده، خانم دکتر کتایون وکیلان، آقای دکتر امیر همتا

فهرست

سخنرانی‌ها..... ۱

- ۲..... جوانی جمعیت مبتنی بر آیات قرآن، روایات و احادیث
- ۳..... واکاوی سیاست‌های جوانی جمعیت در پرتو اصول حقوقی؛ با اهتمام بر قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت
- ۴..... بررسی اثرات کاهش نرخ فرزندآوری بر مولفه‌های اقتصادی در جامعه: یک مطالعه مروری
- ۵..... مسائل و ملاحظات اخلاقی روش‌های پیشگیری دائمی از بارداری
- ۶..... عوامل موثر بر تمایل خانوارها به فرزندآوری: یک مرور حوزه ای نظام مند
- ۷..... مولفه‌های جوانی جمعیت از منظر آیات قرآن کریم
- ۸..... علل فرزندآوری تاخیری در زنان
- ۹..... عوامل مؤثر در تصمیم‌گیری وانجام سقط عمدی در زنان در جهان و ایران- شیوع، پیامدها و راهکارهای جلوگیری از انجام سقط
- ۱۰..... بررسی اثر مشاوره شناختی رفتاری بر نگرش‌های مادران تک فرزند به فرزندآوری
- ۱۱..... آیا مردان درک درستی از به تاخیر انداختن پدر شدن دارند؟
- ۱۲..... ضرورت گسترش فرهنگ صله رحم در فرزندآوری
- ۱۳..... تأثیر تغذیه و مواد مغذی بر قدرت باروری- مروری بر شواهد موجود
- ۱۴..... جوانی جمعیت مبتنی بر آیات قرآن، روایات و احادیث (الگوی سلامت خانواده بر مبنای ارزش‌های الهی)
- ۱۵..... بررسی ارتباط بین تک فرزندی با اضافه وزن و چاقی کودکان: یک مطالعه مرور منظم و فراتحلیل
- ۱۶..... جمعیت از منظر دین؛ نگاه اسلام به نسل: ازدیاد یا کنترل؟
- ۱۷..... آیا مشارکت مردان در سلامت فرزندآوری زنان مهم است- موانع و راهکارهای مشارکت مردان
- ۱۸..... سالخورده‌گی جمعیت در ایران
- ۱۹..... کنترل بحران پیری جمعیت مستلزم شناخت پایه ای ترین علل وقوع آن است

پوسترها..... ۲۰

- ۲۱..... سبک زندگی اسلامی و تاثیر آن بر فرزندپروری
- ۲۲..... تبیین تجارب مادران از سقط جنین قانونی
- ۲۳..... فرزندآوری و افزایش جمعیت از دیدگاه قرآن کریم، اهل‌البیت (علیهم‌السلام) و احادیث
- ۲۴..... دلایل عدم تمایل به فرزندآوری خانواده‌های ایرانی
- ۲۵..... فواید فرزندآوری در زندگی اسلامی
- ۲۶..... استفاده از تکنیک‌های کمک باروری در زنان مسن از منظر اصول اخلاق زیستی
- ۲۷..... نقش مراقبین بهداشتی در کاهش فرزندآوری تاخیری
- ۲۸..... برنامه آموزشی از راه دور مادری ایمن از طریق اپلیکیشن بر عملکرد مراقبتی پس از زایمان در زنان حاشیه نشین استان البرز
- ۲۹..... چالش‌های جوانی جمعیت در جوامع: مروری روایتی
- ۳۰..... اهمیت و جایگاه تولید نسل از دیدگاه آیات و روایات
- ۳۱..... عوامل مرتبط با نگرش بانوان متاهل استان کرمان نسبت به سقط غیرقانونی
- ۳۲..... بررسی مبانی فقهی ناظر بر فرزندآوری و تکثیر موالید در فقه شیعه
- ۳۳..... بررسی ارتباط خودکار آمدی و حمایت اجتماعی ادراک شده با گرایش به فرزندآوری
- ۳۴..... تاثیر مشاوره با رویکرد شناختی رفتاری در نگرش زوجین بدون فرزند برای فرزندآوری
- ۳۵..... عوامل و انگیزه‌های موثر در رشد جمعیت از نظر اقتصادی، اجتماعی و آموزه‌های دینی
- Impact of the youth of the population on innovation and economic and social excellence of the country..... ۳۶
- The social and cultural consequences of being childless in families..... ۳۷
- The Effect of Safe Working Conditions in Medical Imaging on the Youth of the Population..... ۳۸
- Practical Steps of Intervention Design to increase the Childbearing Desires..... ۳۹

سخنرانی‌ها

مرضیه فرهادخانی، سارا همتی*

سخنرانی

Hemati.sara88@yahoo.com

مقدمه و هدف: جوانی یکی از مراحل مهم و تاثیرگذار در دوره‌ی زندگی انسان است که تأثیر قابل توجهی بر جهان و جامعه دارد. مبحث جوانی در میان متخصصان علوم انسانی و اجتماعی همواره یکی از موضوعات پژوهشی مورد توجه بوده است. این مقاله با بررسی منابع اسلامی و تأکید بر اهمیت جوانی در دین اسلام، تلاش می‌کند تا به افزایش فهم و شناخت عمیق‌تری از این دوران حیاتی انسانی بپردازد.

مواد و روش‌ها: در این مطالعه، از یک رویکرد تحلیلی برای بررسی نقش جوانی در جمعیت استفاده شد. آیات قرآن، روایات اهل بیت (ع) و احادیث پیامبر اسلام (ص) به عنوان منابع اصلی برای مطالعه و تحلیل انتخاب شدند. علاوه بر آن از روش‌های کتابخوانی، نوشته‌های مذهبی و مطالعه منابع مرتبط با اسلام و جوانان استفاده شد.

یافته‌ها: نتایج این مطالعه نشان داد که جمعیت جوان به عنوان یکی از بزرگ‌ترین منابع، امکانات و فرصت‌های بی‌شماری را برای توسعه اجتماعی، اقتصادی، و فرهنگی کشور فراهم می‌کند. بر اساس آیات قرآن، روایات اهل بیت (ع) و احادیث پیامبر اسلام (ص)، مشخص شد که جوانان به عنوان نهادهای اصلی در انعکاس اصول انسانیت و دینی، می‌توانند نقش مهمی ایفا کنند. همچنین نتایج نشان داد که تفهیم درست مفاهیم مذهبی توسط جوانان و تربیت آنها بر اساس اصول دینی، می‌تواند به ارتقاء اجتماعی و معنوی جامعه کمک کند.

نتیجه‌گیری: اسلام به جوانان به عنوان آینده‌ی امت و نیروهایی توانا و پرنرزی نگاه می‌کند که می‌توانند در ارتقاء جامعه و ترویج اصول دینی نقش موثری داشته باشند. در نهایت، توجه به این نکته اساسی که جوانان به عنوان سلول‌های زندگی آینده و پیشرفت اجتماع و دین، نقش بسیار حیاتی ایفا می‌کنند و نیازمند توجه و توسعه در ارتقاء اصول اسلامی و انسانیتی در جامعه هستند.

کلمات کلیدی: جوانی جمعیت، قرآن، روایات

مقدمه و هدف: جدیدترین قانون تصویب شده در سامانه حقوقی ایران با هدف حمایت از «خانواده» و «جوانی جمعیت»، در نظر دارد با تکیه بر ترکیبی از تدابیر مبتنی بر حقوق کیفری و غیرکیفری، اهداف مدنظر خود را عملیاتی سازد. این نحوه کاربست ابزارهای قهری برای مواجهه با پدیده جمعیت این پرسش مبنایی را طرح می‌کند که آیا قانونگذار در راستای نیل به هر هدفی می‌تواند به جرم انگاری دست یازد؟ این ورود اخیر در قلمرو آزادی‌های فردی و در راستای جوانی جمعیت به موجب «قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت» از منظر اصول الگویی حاکم بر علم حقوق با دو بایسته «مشروع» و «موجه» بودن قابل تحلیل و بررسی است.

مواد و روش‌ها: این مطالعه با روش توصیفی از نوع تحلیل اسنادی به منظور واکاوی و صحت سنجی تمهیدات قهری در حوزه جمعیت، با هدف بررسی انطباق آن با مرزهای اخلاق در استفاده از مجازات در جهت ایجاد گرایش به جوانی جمعیت، صورت گرفته است.

یافته‌ها: یافته‌های پژوهش پیش رو، حاکی از آن است که با ارزیابی موضوع از منظر مهم‌ترین اصول جرم انگاری، یعنی سه گانه «ممنوعیت ورود زیان به دیگری»، «حمایت از منفعت فردی» و «ضمانت اخلاق با وسیله کیفری» این نتیجه حاصل می‌شود که سرشت این اقدامات و تمهیدات با آنچه در گذشته در این حوزه صورت می‌گرفت تفاوت مهمی دارد؛ این بدان معناست که تقنین در این حوزه با دشواری و مخاطرات بیشتری مواجه است و اهمیت اقناع سازی و وجاهت این تمهیدات را عیانو آشکارتر می‌سازد. در فرآیند جدید مداخلات، این فرزندنیابوری است که موضوع ورود حقوق کیفری واقع می‌شود: «ممنوعیت عقیم سازی»، «ممنوعیت بستن لوله های فالوپ»، «سخت کردن دسترسی به ملزومات جلوگیری از بارداری» و «محدودیت بر غربالگری» به عنوان تمهیدات نوین افزایش جمعیت، باید از مبادی جرم انگاری عبور داده شوند. در مولفه نخست یعنی اصل زیان، تمهیدات صورت گرفته به کلی، این اصل را بر نمی‌تابند؛ حتی قرائت های محافظه کارانه از زیان هم توانمندی توجیه تمهیدات جدید را ندارند. تکیه بر اخلاق گرایی کیفری به عنوان دومین مولفه، در موضوعی که از منظر اخلاقی بالذات خنثی می‌باشد، باز نمی‌تواند این مداخلات را توجیه کند و در آخر در عبور از مولفه سوم، مداخلات صورت گرفته با تعارضی درونی و واضح، روبرو است به گونه ای که منفعت فردی به عنوان توجیه گر مداخله در این مولفه، قابلیت توجیه یکدست و متوازن تمهیدات جدید را پیدا نخواهد کرد.

نتیجه گیری: برآیند مقدمات و استدلالات مطرح شده در پژوهش حاضر این است که مداخلات کیفری و مجازات محور جدید در امر فرزندآوری با محدودیت های اخلاقی جرم انگاری، ناسازگاری و حتی بعضا تعارض نشان می‌دهد. وجود این ضعف بنیادین در قانون حمایت خانواده و جوانی جمعیت مصوب ۱۴۰۰ بیش از هر چیز نشان می‌دهد قانونگذار در حل مساله جمعیت، باید بر مداخلات غیر کیفری و ترغیب کننده متمرکز شود؛ با این پیش فرض که بیش تر مسائل کلان اقتصادی و اجتماعی تاثیر گذار بر موضوع را مورد توجه قرار داده است.

کلمات کلیدی: قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت، عقیم سازی، پیشگیری از بارداری، اصول جرم انگاری، جوانی جمعیت

حمید مهدوی فرد* - هادی حسین زاده

سخنرانی

mahdavifh1@gmail.com

مقدمه و هدف: منابع انسانی هر کشوری نقش مهم و به سزایی در توسعه اقتصادی - اجتماعی آن کشور ایفا می‌کنند. به طوری که از آن به عنوان عاملی مهم در رشد اقتصادی کشورها یاد می‌شود. در این میان توجه به مسائل جمعیتی به ویژه ساختار سنی جمعیت از اهمیت ویژه ای در مسیر رشد و توسعه جوامع برخوردار است علاوه بر این جمعیت یکی از عناصر قدرت هر کشور و عامل مهمی در رشد و اعتلای فرهنگی و اقتصادی آن کشور است. طبیعی است که اگر جمعیت کشوری به سمت پیری برود و تدابیری برای افزایش جمعیت و جایگزین کردن جمعیت جوان اندیشیده نشود، به زودی آن کشور با مشکلات عدیده‌ای چون نیاز به کار اتباع بیگانه برای تولید و رونق اقتصادی مواجه خواهد شد. این مطالعه مروری به بررسی مقالات منتشر شده در زمینه اثرات کاهش نرخ باروری بر روی مولفه‌های مختلف (اقتصادی، اجتماعی و...) می‌پردازد.

مواد و روش‌ها: مطالعه حاضر یک مطالعه مروری که اثرات کاهش نرخ فرزندآوری بر مولفه‌های اقتصادی در جامعه را بررسی کرده است.

یافته‌ها: در مجموع از ۱۱۵ مقاله بدست آمده در جستجوی متون تعداد ۳۵ مقاله به علت تکراری بودن و عدم ارتباط با موضوع از مطالعه خارج شد از ۸۰ مقاله باقی مانده بعد از انتخاب و غربالگری تعداد ۴۵ مقاله حذف شد و ۳۵ مقاله مورد مطالعه قرار گرفت و در نهایت تعداد ۲۷ مقاله وارد مطالعه گردید. بر مبنای بررسی تجربیات کشورهای مختلف بسیاری از صاحب‌نظران اقتصادی بر این باورند که به تدریج از نقش و اهمیت سرمایه فیزیکی در جوامع کاسته شده و توجه به سرمایه انسانی به عنوان عامل کلیدی رشد اقتصادی افزایش یافته است.

نتیجه‌گیری: با توجه به آمارهای در دسترس و پیش‌بینی‌های جمعیتی که توسط سازمان ملل متحد (۲۰۱۵) صورت گرفته است، نرخ باروری در ایران بعد از دهه ۶۰ به شدت رو به کاهش رفته و تا سال ۲۰۳۰ به صفر خواهد رسید. از طرف دیگر، در طی چند دهه اخیر امید به زندگی حدود ۲۳ سال افزایش یافته است. این دو عامل به سرعت سالخورده شدن جمعیت می‌افزاید، به طوریکه نسبت سالمندان به کل جمعیت در چند دهه آینده به ۳۰ درصد از کل جمعیت خواهد رسید. از این رو، این پدیده را نمی‌توان متوقف یا معکوس کرد، بلکه بایستی با سیاست‌گذاری‌های درست، آثار این فرآیند را کنترل کرد. کاهش نرخ باروری روی تمامی مولفه‌های جامعه اثر سوء می‌گذارد. از مهمترین آثار و پیامدهای کاهش نرخ رشد جمعیت کشور عبارتند از: عدم رشد و توسعه اقتصادی و پیری و بی‌نشاطی جمعیت است. یکی از شاخص‌های پیشرفت و توسعه کشورها داشتن سرمایه‌های انسانی کارا و بهره‌ور و توانمند است. برای دستیابی به رشد اقتصادی بیشتر به سرمایه انسانی نیاز است که سرمایه انسانی در هر جامعه نسل جوان در آن جامعه می‌باشد. بدیهی است کاهش جمعیت در هر کشور باعث کاهش نیروی فعال و رشد اقتصادی جامعه می‌شود. یکی از بخشهایی که بیشترین اثرپذیری را از ساختار جمعیتی جوامع دارد، اقتصاد است. ساختار جمعیتی بر سرمایه گذاری، پس انداز، مصرف و در نهایت رشد اقتصادی اثر می‌گذارد؛ زیرا سالمندی جمعیت موجب کاهش جمعیت فعال می‌شود و به تبع آن، عرضه نیروی کار را کاهش می‌دهد و کاهش در عرضه نیروی کار هم بر رشد اقتصادی و رفاه کشور تأثیرگذار است. منابع انسانی هر کشوری نقش مهم و به سزایی در توسعه اقتصادی اجتماعی آن کشور ایفا می‌کنند. به طوری که از آن به عنوان عاملی مهم در رشد اقتصادی کشورها یاد می‌شود.

کلمات کلیدی: نرخ فرزندآوری، مولفه‌های اقتصادی، جمعیت

مقدمه و هدف: یکی از عوامل موثر در روند کاهش جمعیت در ایران استفاده از روش‌های دائمی پیشگیری از بارداری است که امروزه در میان زوج‌های جوانی که مستعد فرزندآوری هستند، شایع شده است. عدم توجه به برخی از ملاحظات اخلاقی موجب شیوع این روش‌ها در پیشگیری از بارداری شده است.

مواد و روش‌ها: نوشتار حاضر با استفاده از روش توصیفی-تحلیلی و منابع کتابخانه‌ای به چالش‌های اخلاقی روش‌های دائمی پیشگیری از بارداری می‌پردازد.

یافته‌ها: آگاهی از ملاحظات اخلاقی ناشی از پیشگیری دائمی و توجه دادن افراد جامعه به ویژه افراد متدین، به این ملاحظات اخلاقی می‌تواند در کاهش این سنت منفی تاثیر گذار بوده و در روند رشد جمعیتی کشور نیز نقش مهمی ایفا کند.

نتیجه‌گیری: این مقاله بدین نتیجه می‌رسد که استفاده از روش‌های دائمی پیشگیری از بارداری مانند بستن لوله رحم برای زنان یا بستن لوله منی برای مردان ملاحظات اخلاقی خاصی را در پی دارد. به عنوان نمونه اگر بستن لوله برای عقیم‌سازی باشد و به صورت غیر داوطلبانه صورت گیرد موجب آسیب فیزیکی و روانی و اجتماعی خواهد شد. و اگر عقیم‌سازی همراه با رضایت آگاهانه باشد سبب تبعیض و بی‌عدالتی در تولید مثل خواهد بود.

کلمات کلیدی: ملاحظات اخلاقی، بارداری، روش‌های پیشگیری از بارداری، عقیم‌سازی

محمد رنجبر، محمد کاظم رحیمی، ادریس حیدری، سجاد بهاری نیا، طاهره شفقث*

sara.shafaghat@gmail.com

سخنرانی

مقدمه و هدف: یکی از مهم ترین چالش های جمعیتی طی سه دهه اخیر در جهان، کاهش قابل توجه نرخ باروری بوده است. ایران نیز به عنوان یک کشور در حال توسعه طی دهه گذشته با کاهش سریع باروری مواجه بوده است. شناخت عوامل موثر بر باروری که مهم ترین مؤلفه جمعیتی در دنیای امروز را تشکیل می دهد، از ضروریات اجتناب ناپذیر برنامه های توسعه است. از طرفی، مطالعه پارامترهای موثر بر قصد فرزندآوری در هر جامعه ای با موقعیت های اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی متفاوت، بسیار ضروری است. لذا، مطالعه حاضر با هدف بررسی جامع عوامل موثر بر تمایل زوجین به فرزندآوری به صورت یک مطالعه مرور حوزه ای نظام مند انجام شد.

مواد و روش ها: این مطالعه یک مرور حوزه ای نظام مند بود که در سال ۱۴۰۱ انجام شد. برای طراحی و انجام این مرور، از پروتکل موسسه جوانا بریج (۲۰۱۵) و نیز چارچوب ارائه شده توسط لواک و همکاران (۲۰۱۰) استفاده شد. مطالعات مربوطه براساس جستجو در سه پایگاه داده اصلی ISI Web of Sciences، PubMed و Scopus با کلید واژه ها و معیارهای ورود و خروج تعیین شده، انتخاب و در سه مرحله براساس عنوان، چکیده و متن کامل مقالات، غربالگری شدند. همچنین یک جستجوی تکمیلی نیز در Google Scholar برای دستیابی به مقالاتی که در جستجوی اصلی بدست نیامده بودند، انجام گرفت. بازه زمانی جستجوی مطالعات نیز سال ۲۰۰۲ تا ۲۰۲۲ بود.

یافته ها: براساس جستجوی نظام مند، ۱۸۴۵۴ مطالعه از ۳ پایگاه داده اصلی یافت شد. پس از بررسی مقالات در سه مرحله براساس عنوان، چکیده و متن کامل مقالات، تعداد ۴۶ مقاله واجد شرایط ورود به مرور حوزه ای و استخراج داده های مدنظر از آن ها شدند. براساس تحلیل کیفی داده های بدست آمده از متن مطالعات انتخاب شده براساس مرور حوزه ای، عوامل موثر بر تمایل خانوارها به فرزندآوری در قالب ۸ مضمون اصلی و ۱۰۱ زیر-مضمون دسته بندی شد. مضامین اصلی مربوط به عوامل موثر بر تمایل خانوارها به فرزندآوری شامل عوامل فردی، عوامل جمعیت شناختی و خانوادگی، عوامل فرهنگی، عوامل اجتماعی، عوامل بهداشتی، عوامل اقتصادی، عوامل مربوط به بیمه و موارد مربوط به سیاست های حمایتی/تشویقی دولت می باشند.

نتیجه گیری: توجه کامل و با یک همه جانبه توسط دولت ها و مسئولین به عوامل مختلف موثر بر قصد و رفتار فرزندآوری خانوارها، مفید و موثر به نظر می رسد. همچنین به نظر می رسد با توجه به ناکارایی نسبی برخی از سیاست های حمایتی/تشویقی فعلی دولت ها در خصوص افزایش تمایل به فرزندآوری توسط زوجین، تجدید نظر و اصلاح این سیاست ها در راستای رفع مهم ترین چالش ها و عوامل عدم تمایل زوجین به فرزندآوری و یا تقویت عواملی که می توانند نقش بسزایی در تمایل به باروری و فرزندآوری داشته باشند، ضروری می نماید.

کلمات کلیدی: تمایل، ترجیح، تصمیم، باروری، فرزندآوری، خانوار، زوجین

امیر احمدی

amirahmadi2066@gmail.com

سخنرانی

مقدمه و هدف: با توجه به تغییر و تحولات جمعیتی در ایران، قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت در حال اجرا است. قرآن کریم دستورات و راهنمایی‌های بسیاری در سطوح مختلف زندگی بشری ارائه کرده است که می‌تواند در اجرای بهتر قانون جوانی جمعیت کمک کننده باشد. مطالعه پیش رو با هدف مرور و بررسی آیات قرآنی با مضمون جوانی جمعیت انجام شد.

مواد و روش‌ها: این مطالعه، به روش مطالعه مروری و با استناد بر آیات کتاب قرآن انجام شد. کلیه ۱۱۴ سوره قرآن از تاریخ ۱۴۰۲/۰۵/۰۲ تا ۱۴۰۲/۰۶/۰۷ مورد مطالعه و بررسی قرار گرفت و آیات مرتبط با مضمون جوانی جمعیت، اهمیت تشکیل خانواده، اهمیت فرزندان در زندگی انتخاب شدند تا مورد بررسی عمیق تر قرار گیرند. در مرحله بعد آیات منتخب توسط پژوهشگر مورد تحلیل و بررسی عمیقتر قرار گرفتند.

یافته‌ها: در این مطالعه کل آیات قرآن (۶۲۳۶ آیه) مورد مطالعه و بررسی قرار گرفت. تعداد ۷۸ آیه انتخاب شد که در سه مقوله اصلی اهمیت ازدواج و تشکیل خانواده، اهمیت فرزندآوری، و فرزندان و مراقبت از والدین دسته بندی شدند.

نتیجه گیری: قرآن کریم مانند سایر موضوعات، در آیات متعددی به جوانی جمعیت تاکید کرده است از این مطالعه می‌توان به اهمیت جوانی جمعیت و مولفه های آن در قرآن کریم پی برد، که می‌تواند بعنوان راهنمایی در اجرای بهتر قانون جوانی جمعیت، جامعه اسلامی را به اجرای بهتر قانون جوانی جمعیت تشویق نماید.

کلمات کلیدی: جوانی جمعیت، فرزندآوری، قرآن پژوهی، مطالعه مروری

سکینه طاهرخانی

سخنرانی

sakinehtaherkhani@yahoo.com

مقدمه و هدف: فرزندآوری تاخیری روندی رو به رشد در ایران دارد. در مقایسه با سایر کشورها ایران، سریعترین و بیشترین کاهش میزان باروری را در سه دهه گذشته تجربه کرده است. فرزندآوری تاخیری با پیامدهای اجتماعی، سلامتی و دموگرافیک نامطلوبی همراه است. آگاهی از عوامل موثر بر فرزندآوری تاخیری برای ارتقا مراقبت مادر و کودک مهم است و در طراحی مداخلات جهت کاهش این معضل، اهمیت فراوان دارد. لذا مطالعه حاضر با هدف تعیین علل فرزندآوری تاخیری در زنان انجام شد.

مواد و روش‌ها: در این مطالعه مروری، پایگاه‌های اطلاعاتی فارسی و انگلیسی با واژه‌های کلیدی مرتبط، جهت یافتن مقالاتی که به علل فرزندآوری تاخیری در زنان تمرکز داشتند، جستجو شدند.

یافته‌ها: بر اساس نتایج، تلاش زنان جهت دستیابی به تحصیلات، فرصت‌های شغلی و ثبات اقتصادی و اجتماعی، ترس از ازدست دادن موقعیت شغلی و اجتماعی به دنبال بارداری، تضاد بین مراقبت از فرزند و داشتن یک زندگی ایده آل فردی و اجتماعی، نداشتن شریک زندگی مناسب، فقدان آمادگی جسمی و روانی جهت بارداری، دسترسی وسیع به روش‌های پیشگیری از بارداری و فقدان حمایت اجتماعی (از جمله فقدان سیاست‌های دوستدار خانواده)، زنان را تشویق به تاخیر انداختن اولین بارداری می‌کنند. از سوی دیگر عدم آگاهی زنان از عواملی نظیر محدود بودن دوره باروری، پیامدهای منفی افزایش سن بر باروری زنان و مردان، پیامدهای نامطلوب مادری، جنینی و نوزادی بارداری و زایمان در سن بالا و محدودیت‌های روش‌های کمک باروری در جبران کاهش باروری، آنان را وارد چرخه ای می‌کند که ممکن است به فرزند نداشتن اجباری ختم شود.

نتیجه‌گیری: طیف وسیعی از عوامل اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، زنان را به تعویق انداختن اولین بارداری تشویق می‌کنند. مداخله روی این عوامل می‌تواند در کاهش سن اولین بارداری موثر واقع شود.

کلمات کلیدی: فرزندآوری تاخیری، ناباروری، تکنیک‌های کمک باروری، زنان

فاطمه شعبانی*، زهره رادمهر، کتایون وکیلان، فرشته فرزنان آذر

fatemeshabani46897@yahoo.com

سخنرانی

مقدمه و هدف: سقط عمدی جنین به خاتمه بارداری به طور ارادی و غیر ایمن قبل از هفته ۲۰ بارداری گفته میشود. این مسئله در سرتاسر جهان یک معضل مهم سلامت عمومی و سلامت باروری زنان می باشد. مطالعه حاضر با هدف بررسی عوامل مؤثر در تصمیم‌گیری برای انجام سقط عمدی، شیوع، پیامدها و راهکارهای جلوگیری از سقط در ایران و جهان انجام شده است.

مواد و روش‌ها: در این مقاله مروری روایی مطالعات منتشر شده بین سال‌های ۲۰۲۳-۲۰۰۷ در پایگاه‌های اطلاعاتی پاب مد، ساینس دایرکت، Google Scholar، مگ‌یران، SID، ایران مدکس با استفاده از کلید واژه‌های سقط عمدی، شیوع، پیامد، عوامل مؤثر، راهکارهای جلوگیری از سقط عمدی و سلامت زنان جست و جو شد.

یافته‌ها: آمارهای انتشار یافته از منابع مختلف، سیر صعودی سقط جنین را در جهان به نمایش می‌گذارد. مرور بر مطالعات انجام شده نشان داد از ۲۱۰ میلیون بارداری زنان در هر سال در سراسر جهان، ۳۸٪ آن ناخواسته است و ۲۲ درصد از آنها (۲۰ - ۴۴ میلیون سقط در سال) به سقط عمدی ختم می‌گردند. در ایران سالانه سقط عمدی بین ۳۰۰ تا ۶۰۰ هزار تخمین زده شده است، هرچند برخی کارشناسان ارقام بالاتری را نیز اعلام می‌کنند. سقط عمدی جنین در کشورهای مختلف تحت تاثیر مختلفی قرار دارد. در تصمیم‌گیری برای سقط عمدی عوامل اجتماعی، اقتصادی، مسائل و روابط زناشویی، عوامل طبی و بیماری مادر، قوانین سقط در کشور، دیدگاه مذهبی و نگرش اعتقادی زنان همسران، اطرافیان بسیار مهم می‌باشد. همچنین عدم تمایل به داشتن فرزند یا رسیدن به تعداد دلخواه فرزندان، فاصله کم بین فرزندان، سن مادر، تحصیلات دانشگاهی و زنان شاغل، ادامه تحصیل و ناسازگاری کار و فرزندآوری، نگرانی از تداخل با فرصت‌ها و موفقیت‌های آینده، شرایطی مانند فرزندآوری خارج از عرف، حاملگی‌های نامشروع، فقدان آمادگی مالی و وضعیت اقتصادی نامطلوب، دلایل مرتبط با شریک زندگی یا همسر و مشکلات زناشویی و خانوادگی، بارداری ناخواسته، نامطلوب بودن جنس جنین، تشخیص ناهنجاری جنین، کاهش تعداد جنین‌ها در حاملگی‌های چندقلویی، اعتیاد همسر، مشارکت کم مردان در امور خانه و بچه‌داری نیز در تصمیم‌گیری سقط عمدی بسیار اهمیت دارد. سقط پیامدها و عوارض جسمی، روانی، باروری، اقتصادی، اجتماعی، رشد و تکامل کودک و حتی سرطان و مرگ و میر مادری را به دنبال دارد. این نکته بسیار مهم است که هرگونه ایجاد جرح و نقص عضو جنین در تمام ادیان و از منظرهای مختلف غیر اخلاقی، غیر شرعی و گناه کبیره است حتی در روابط نامشروع، مگر بر اساس رای پزشکی قانونی، از این رو، سقط نادیده گرفتن حیات جنین قبل از زایمان است. جهت جلوگیری از سقط عمدی؛ شناخت علل و ریشه‌های سقط در جامعه و راهکارهای مناسب آنها، فرهنگ‌سازی که نیاز به انسجام در برنامه‌ریزی و اجرا در جهت آگاهی بخشی از حق و حقوق جنین، آگاهی از پیامدهای جسمی و روانی سقط جنین برای مادر و خانواده، آگاهی از پیامدهای قضایی، آگاهی از اهمیت جمعیت جوان برای جامعه، خانواده و حتی فرزندان، آگاهی از رواج فرهنگ غلط در جامعه، آگاه نمودن نوجوانان و جوانان از بهداشت باروری بسیار نقش کلیدی دارد. با توجه به عواقب جسمی و روانی سقط جنین، مداخلات پزشکی، مشاوره‌ای و روانپزشکی، غربالگری افراد در معرض خطر سقط، پیگیری و نظارت پیامدهای نامطلوب به صورت طولانی مدت توصیه می‌گردد.

نتیجه‌گیری: با توجه به شیوع سقط‌های عمدی و غیر ایمن، توصیه می‌شود که تمرکز دولت‌ها و تمام سازمانها در همکاری باهم واقشار جامعه بویژه بهداشت و درمان بر این مسئله به عنوان یک ضرورت افزایش یابد.

کلمات کلیدی: سقط عمدی، شیوع، پیامد، راهکار، عوامل مؤثر، سلامت زنان

خدیدجه گرای، نعیمه اکبری ترکستانی*، اعظم بهرامی، اعظم مسلمی، معصومه داودآبادی فراهانی

سخنرانی

tnaimeh@yahoo.com

مقدمه و هدف: جوامع امروزی در حال تجربه افول ارزشهای فرزند اوری هستند و باروری زیر سطح جانشینی ویژگی مسلط جمعیت این جوامع شده است چنانکه هرم سنی جمعیت ایران نیز به ساختاری رو به سالخوردگی تغییر یافته است. رویکرد شناختی- رفتاری از طریق اصلاح و تغییر مؤلفه های شناختی ناکارآمد می تواند موجب تغییرات هیجانی و رفتاری شود از اینرو پژوهشگران بر آن شدند تا تحقیقی با هدف تعیین اثر مشاوره شناختی رفتاری بر نگرش های مادران تک فرزند به فرزندآوری انجام دهند.

مواد و روش ها: مطالعه حاضر از نوع مداخله آموزشی با طرح پیش آزمون- پس آزمون است که در سال ۱۳۹۹ در مراکز بهداشتی درمانی قم انجام شد. پس از تصویب و کسب مجوز اخلاق از دانشگاه علوم پزشکی اراک و هماهنگی و جلب حمایت مراکز بهداشت شهرستان قم از لیست مراکز بهداشتی، با استفاده از روش نمونه گیری خوشه ای ۵ مرکز در نواحی شمال، جنوب، شرق، غرب، مرکز انتخاب گردید. سپس زنان دارای معیارهای ورود از طریق سامانه سبب انتخاب و از جامعه آماری که کلیه زنان تک فرزند واجد پرونده سلامت در مراکز جامع سلامت شهر قم بودند، نمونه پژوهش شامل ۷۲ نفر انتخاب و به دو گروه تجربی و کنترل تقسیم شده و با تماس تلفنی به مرکز دعوت شدند. لذا در جلسه ای با تاکید بر رعایت پروتکل های بهداشتی، فاصله اجتماعی و ارائه ماسک به ایشان اهداف مطالعه و روش اجرا توضیح داده شد و فرم رضایت آگاهانه جهت ورود به مطالعه اخذ گردید سپس پرسشنامه نگرش به فرزندآوری بعنوان پیش آزمون توسط کلیه مشارکت کنندگان تکمیل گردید. گروه مداخله طی ۸ جلسه ۹۰ دقیقه ای با روش درمان شناختی رفتاری مشاوره و آموزش را به صورت گروهی و هفته ای یک بار دریافت کردند و گروه کنترل صرفاً آموزش های معمول سیستم سلامت را دریافت کردند، دو گروه پس از گذشت ۸ هفته، مجدداً پرسشنامه نگرش به فرزندآوری را در مرحله پس آزمون تکمیل کرده و در نهایت جهت رعایت مسائل اخلاقی، آموزش های انجام شده، در قالب یک جزوه آموزشی به گروه کنترل ارائه گردید ابزارگردآوری اطلاعات، پرسشنامه نگرش به فرزندآوری و باروری مجدد و پرسشنامه دموگرافیک بود و جهت بررسی اطلاعات از آمار توصیفی و استنباطی و آزمون های من ویتنی یو و ویلکاکسون استفاده گردید.

یافته ها: متغیرهای نگرش مادران تک فرزند مورد بررسی در پژوهش حاضر، در دو زمان قبل و بعد از مداخله تفاوت معناداری را نشان داد چنانکه نگرش مهم بودن فرزند در گروه کنترل قبل از مداخله از $2/1 \pm 89/07$ به $3/46 \pm 0/95$ بعد از مداخله، زیر مقیاس نگرش فرزند به عنوان مانع از $3/0 \pm 49/78$ قبل از مداخله به $2/29 \pm 0/75$ بعد از مداخله و زیر مقیاس نگرش هویت اجتماعی در مادران از $2/1 \pm 51/12$ به $3/1 \pm 37/14$ بعد از مداخله تغییر یافت.

نتیجه گیری: بر اساس نتایج پژوهش بین میانگین نمره نگرش مهم بودن فرزند در آینده، نگرش فرزند به عنوان مانع در زمان حال و نگرش فرزند به عنوان هویت اجتماعی در مادران تک فرزند قبل و بعد از مداخله در دو گروه تفاوت معنی داری وجود داشت. بنابراین طبق یافته های این پژوهش مشاوره شناختی رفتاری بر نگرش های مادران تک فرزند به فرزندآوری اثر معنی داری داشت، لذا می توان استفاده از این رویکرد را در جهت بهبود نگرش مادران تک فرزند جهت فرزندآوری مورد بررسی بیشتر قرار داد.

کلمات کلیدی: مشاوره شناختی رفتاری، مادران تک فرزند، فرزندآوری

عنوان: آیا مردان درک درستی از به تاخیر انداختن پدر شدن دارند؟

کتایون وکیلان، مهتاب عطارها، سکینه طاهر خانی، معصومه داود آبادی، نعیمه ترکستانی، نفیسه سیدزاده

سخنرانی

cattvy2002@yahoo.com

مقدمه و هدف: درک روزافزونی در دنیا وجود دارد که مردان نقش مهمی در تصمیم گیری زوجین در مورد زمان والد شدن دارند. مردان به دلایل مختلف فرزند اوری را به تاخیر انداخته، آنان تأثیر کاهش باروری مرتبط با سن زنان و میزان موفقیت درمان باروری را دست کم می گیرند. تحقیقات نشان می دهد که مردان ممکن است بر اساس فرضیات نادرست، در مورد طول عمر باروری و عواقب به تعویق انداختن والدین تصمیم گیری کنند. لذا این مطالعه به چگونگی درک مردان از به تاخیر انداختن پدر شدن، پرداخته است.

مواد و روش‌ها: مطالعه حاضر یک مطالعه مروری بود که، درک مردان از به تاخیر انداختن باروری طی ۵ سال اخیر را بررسی کرد. برای دست یابی به مقالات مربوطه در پایگاه های اطلاعاتی PubMed, Scopus, Google scholar, magiran, Sid, Science direct ، با استفاده از کلمات کلیدی فرزند اوری، تمایل به فرزند اوری، تاخیر فرزند اوری، باروری مردان، ایران و کلمات کلیدی انگلیسی 'Childbearing, men's' fertility, desire جستجو انجام شد.

یافته‌ها: خطرات مرتبط با به تعویق انداختن فرزند اوری شامل کاهش باروری زنان مرتبط با سن و اختلال در میزان موفقیت فناوری های کمک باروری است. افزایش سن پدر (بیش از ۳۵ سال) با باروری کمتر، افزایش عوارض مرتبط با بارداری (نرخ سقط جنین بیشتر، پره اکلامپسی و زایمان زودرس) و افزایش پیامدهای نامطلوب در فرزندان همراه است. سیستم تولید مثل انسان با افزایش سن بدتر می شود. افزایش سن مادر با تجمع آسیب DNA در سلول های زایا و کاهش قابلیت زنده ماندن جنین همراه است که منجر به باروری کمتر می شود. مطالعات نشان داده اند که احتمال سقط جنین خود به خود، مرده زایی و سندرم داون و همچنین خطر پیامدهای بد پری ناتال مانند زایمان زودرس و وزن کم هنگام تولد به طور تصاعدی برای مادران بالقوه از حدود ۲۵ سالگی افزایش می یابد. فرزندان مادران مسن تر نیز در معرض خطر بیشتری برای ابتلا به سرطان های دوران کودکی هستند. سن پدر هم مهم است. افزایش سن پدر یکی از عوامل مهم تعیین کننده جهش های جدید در سلول های زایای مردانه است. مشخص شده است که سن پدری بعدی با افزایش خطر اسکیزوفرنی و اوتیسم مرتبط است.

نتیجه گیری: با توجه به اینکه مطالعه نشان داد که سطح آگاهی پایینی از باروری در بین مردان و زنان وجود دارد به عنوان مثال، مشخص شده است که مردان از تأثیر سن مرد بر باروری بی اطلاع هستند و از تأثیر عوامل خطر قابل تعدیل که بر باروری تأثیر می گذارند (مانند سیگار کشیدن) و چاقی آگاهی ندارند. مردان سن کاهش باروری زنان را به درستی تخمین نمی زنند و شانس داشتن فرزند با روش های کمک باروری را بیش از حد برآورد می کنند. لذا مداخلات آموزشی و مشاوره ای در بسیاری از کشورها به منظور افزایش آگاهی مردان و زنان در مورد باروری انجام شده است. مردان ممکن است از یک رویکرد آموزشی یا مشاوره ای فردی سود ببرند که در آن باروری آنها ارزیابی شود و آنها مشاوره باروری متناسب با نتایج باروری شخصی خود را دریافت کنند. این نوع مداخله ممکن است در افزایش آگاهی مردان در مورد باروری موثر باشد.

کلمات کلیدی: فرزند اوری، جمعیت، مردان، بهداشت باروری

مقدمه و هدف: بسیاری از جوامع امروزی، سست بودن بنیان خانواده ها و بحران های اخلاقی، اجتماعی و فرهنگی حاصل از آن، به دلیل عمل نکردن به دستورهای صحیح دینی با بحران جمعیتی و کاهش فرزندآوری روبرو هستند و در تلاش برای به کارگیری آموزه های قرآن و حدیث در رابطه با فرزندآوری در جهت حل این معضل اجتماعی است. یکی از این سازکارهای اجتماعی- فرهنگی در فرزندآوری وجود روابط خانوادگی (صله رحم) است. معنای اصلی صلّه رحم بر اساس روایات معتبر و سیره معصومین عبارت است از تأمین نیازها و اهتمام به حل مشکلات خویشاوندان یا کمک های مادی و غیرمادی نسبت به ایشان. صلّه رحم، به معنای محبت، رسیدگی به خویشان و نزدیکان و دید و بازدید با آنهاست؛ در فقه اسلامی، خویشان نسبی از حقوق بیشتری نسبت به دیگران برخوردارند و به آنها توجه زیادی شده است. صلّه رحم تنها در دید و بازدید خلاصه نمی شود بلکه باید این دید و باز دید همراه با مهر و محبت باشد و برخی از علما، کمک مالی به ارحام (در صورت نیاز) را جزء صلّه ارحام می دانند.

مواد و روش ها: با توجه به آیات و روایات، احترام به روابط مستحکم خانوادگی و فضای محبت آمیز حاکم بر آن، میل به همکاری را در انسان افزایش می دهد و گرنه ستم فرزندان به والدین و یکدیگر، خود رأی بودن و منفعت طلبی، همکاری نکردن، میل طبیعی به فرزندآوری و تربیت او را از بین می برد و در دراز مدت، به انقطاع نسل می انجامد و همین مساله جامعه را دچار مفاسد اخلاقی و اجتماعی فراوانی می سازد.

یافته ها: صلّه رحم تأثیر شگرفی بر ارتقای علمی و فکری و تجربی افراد خواهد گذاشت. افزون بر همه اینها، از فواید دیگر صلّه رحم، مطلع شدن از مشکلات یکدیگر به منظور رفع آنها است. با انجام صلّه رحم و دید و بازدید های خویشاوندی و تقویت سنت واسطه گری، زمینه ازدواج جوانان فراهم خواهد شد و با توجه به افزایش محبت و مساعدت میان خویشاوندان، تربیت و پرورش فرزند تسهیل و تحمل مشکلات بیشتر خواهد شد و شرایط نگهداری کودک پس از تولد برای والدین آسان می گردد.

نتیجه گیری: خانواده ای که ارتباطات خانوادگی زیاد داشته باشد تا حدی می تواند بسیاری از بحران های اخلاقی و شخصیتی که در نسل جوان صورت گرفته است، و به صورت اعتیاد، فرار از خانه، خودکشی و... پدیدار می شود که نتیجه طرد شدن از سوی خانواده و دوستان بوده است جلوگیری کند. یکی از راهکارهای پیشگیری از این معضل، تقویت احساس تعلق به گروه و رواج مهرورزی میان خانواده و خویشاوندان است. بنابراین، از برکات صلّه رحم، علاوه بر تحکیم بنیان خانواده می توان به افزایش جمعیت و میل به فرزندآوری اشاره کرد و این در شرایط کنونی جامعه در صورتی نصیب انسان ها می شود که همه فرصت های آزاد خود را به سرگرمی های رسانه ای و مشغول کردن فکر و ذهن خود با آنها نگذارند و زمانی را هم برای دیدار با آشنایان و خویشان در نظر بگیرد.

کلمات کلیدی: صلّه رحم، فرزندآوری، خانواده

فاطمه عزیزی سلیمان*

fatemehazizi87@gmail.com

سخنرانی

مقدمه و هدف: شناسایی عوامل قابل تغییر سبک زندگی، مانند رژیم غذایی که بر باروری انسان تأثیر می‌گذارد، از اهمیت بالینی و بهداشت عمومی برخوردار است. شیوع بالای اختلالات باروری همراه با هزینه های مالی زیاد و دسترسی محدود جغرافیایی به درمان ناباروری، نیاز به شناسایی عوامل پیش بینی کننده قابل اصلاح باروری زوجین را برانگیخته است. هدف از این بررسی، خلاصه کردن شواهد علمی موجود در زمینه نقش تغذیه و مواد مغذی بر قدرت باروری و ارائه توصیه‌های غذایی عملی بر اساس بهترین شواهد موجود است.

مواد و روش‌ها: برای این منظور، یک جستجو با استفاده از کلیدواژه های تغذیه، مواد مغذی، باروری و ناباروری در پایگاه‌های داده PubMed و Google Scholar صورت گرفت و کتابهای مرجع موجود در این زمینه نیز مورد بررسی قرار گرفت.

یافته‌ها: مشخص شده است سوء تغذیه حاد با کاهش بارز قدرت باروری به دلیل اختلال در هورمونهای دخیل در تخمک گذاری، اختلال در عادت ماهیانه و تکامل اسپرم همراه است. از طرف دیگر چاقی با افزایش تولید استروژن، آندروژن و لپتین منجر به اختلال در تکامل فولیکول، تخمک گذاری، تولید و بلوغ اسپرم می‌شود. مصرف مکمل اسید فولیک، به ویژه در دوزهای بالاتر از دوزهای توصیه شده برای پیشگیری از نقص لوله عصبی، به طور مداوم با دفعات کمتر ناباروری، کاهش خطر سقط جنین و موفقیت بیشتر در درمان ناباروری مرتبط بوده است. به نظر نمی‌رسد مکمل های آنتی اکسیدانی برای زنانی که تحت درمان ناباروری قرار می‌گیرند هیچ فایده ای اضافه ای داشته باشد، اما به نظر می‌رسد زمانی که آقایان مکمل دریافت کنند، می‌تواند مفید باشد. اسیدهای چرب امگا ۳ با زنجیره طولانی باروری زنان را بهبود می‌بخشد، اگرچه هنوز مشخص نیست که آلودگی منابع غذایی، مانند ماهی با سطوح بالای سموم زیست محیطی، تا چه حد می‌تواند این مزیت را کاهش دهد. در نهایت، پیروی از رژیم‌های غذایی سالم شامل غذاهای دریایی، مرغ، غلات کامل، میوه‌ها و سبزیجات، با باروری بهتر در زنان و کیفیت بهتر منی در مردان مرتبط است. به نظر می‌رسد که سویا و مکمل‌های آن در بین زنانی که تحت درمان ناباروری قرار می‌گیرند، تأثیر مفیدی دارند.

نتیجه‌گیری: به نظر می‌رسد حفظ وزن سالم، مصرف مقادیر کافی فولات و اسیدهای چرب امگا-۳ در زنان، مصرف مکمل آنتی اسکیدانها در مردان و پیروی از یک رژیم غذایی سالم در بهبود قدرت باروری نقش دارند.

کلمات کلیدی: تغذیه، مواد مغذی، باروری

مقدمه و هدف: در اسلام افزایش تعداد مسلمانان و زاد و ولد به عنوان یک عمل مستحب مورد تأکید فراوان قرار گرفته است، هرچند در مرور زمان و به دلیل ضرورت های مقطعی، مشمول حکم ثانویه قرار گرفته است. بر این اساس، افزایش جمعیت و تکثیر موالید با روح و تعالیم اسلامی سازگارتر است و باروری در پرتو بهره‌مندی از آموزه‌های دینی، ارزش‌های اخلاقی و پیاده سازی نگرش متعادل اسلام، بهترین راه برای رسیدن به هدف مطلوب در زمینه جمعیت است و این مسأله را می‌توان از جهات گوناگون مورد بحث و بررسی قرار داد. آموزه های الهی راهنمایی جامع جهت رسیدن انسان به کمال مطلوب است. از محورهای مهم در آیات قرآن و روایات موضوع خانواده و جمعیت است. مسئله ارتقاء سلامت خانواده، افزایش نرخ باروری، تعادل و تناسب جمعیت، از مسائل روز و سیاست‌های کلی کشور است. لذا تبیین و توسعه الگوی سلامت خانواده و فرزندآوری مبتنی بر ارزش های اخلاقی و فرهنگی ایرانی اسامی، و کاربست این ارزش ها جهت ارتقای جمعیت مطلوب، یک ضرورت است. هدف این تحقیق، تبیین دیدگاه قرآن و عترت در مورد ارتقای سلامت خانواده و جمعیت، جهت بهره گیری در زندگی است.

مواد و روش‌ها: این مطالعه میان رشته‌ای به صورت مروری و با مرور متون قرآنی - روایتی و تحلیل محتوایی مفهومی، مفاهیم سلامت خانواده و جمعیت مطلوب در آموزه‌های قرآن و عترت تبیین و راهبردهای مرتبط با این مفاهیم در متون الهی و دینی تفسیر می‌شود. در آیات متعددی از قرآن کریم حق تعالی از فرزند به‌عنوان یک نعمت الهی یاد می‌کند: «خدا برای شما از خودتان همسرانی قرار داد و از همسرانتان برای شما فرزندان و نوادگانی نهاد و از چیزهای پاکیزه به شما روزی بخشید؛ آیا [باز هم] به باطل ایمان می‌آورند و به نعمت خدا کفر می‌ورزند؟!» (سوره نحل/ ۷۲) در برخی دیگر از آیات قرآن «فرزند» به‌عنوان زینت زندگی معرفی شده است: «مال و فرزندان زیور زندگی دنیاند.» (سوره کهف/ ۴۶). حتی در آیاتی از قرآن مجید، خداوند متعال بر مسلمانان منت می‌نهد که جمعیت ایشان را به‌وسیله فرزندان زیاد کرده است: «پس دوباره شما را بر آنان چیره می‌کنیم و شما را با اموال و فرزندان یاری می‌دهیم و نفرات شما را بیشتر می‌گردانیم.» (سوره اسراء/ ۶). در این مطالعه توصیه‌هایی جهت بهره‌مندی از این آموزه‌ها و ارزش‌های الهی در برنامه‌های زندگی ارائه شده است.

یافته‌ها: آموزه‌های الهی بر تشکیل خانواده ازدواج و فرزندآوری و تأثیر آن بر سلامت روانی، جسمی، سلامت اجتماعی و همچنین تقویت سلامت معنوی خانواده می‌پردازند. همچنین آموزه‌ها بر پرورش فرزند صالح و ارتقای کیفیت جمعیت است. راهبرد قرآن جهت رسیدن به جامعه مطلوب، ترویج سبک زندگی الهی و اجتناب از الگوهای تحمیلی و سبک زندگی غیر دینی است. آموزه‌های قرآن و عترت ارزش‌های متعالی الهی را در اختیار بشریت قرار داده و این ارزش‌های اخلاقی جهان شمول را پایه تزکیه و آموزش قرار داده است. با پیروی از این آموزه‌ها و پیروی از اسوه حسنه که الگوی ارزش‌های اخلاقی هستند، افراد جامعه به خلق عظیم دست می‌یابند. هدف آموزه‌های قرآن و عترت ارتقای کیفیت جامعه با نهادینه سازی ارزش‌های متعالی در خانواده‌ها و جامعه است. توجه به خانواده یک ارزش در سبک زندگی الهی است و در آموزه‌های قرآن و عترت بر آن تأکید شده است علامه طباطبائی (ره) در تعریف جامع خود از خانواده می‌فرماید: اولین مکانی که برای هر انسانی تعریف می‌شود و بدان تعلق دارد خانواده است. ایشان خانواده را مهمترین نهاد اجتماعی می‌داند که با پیوند مقدس ازدواج آغاز می‌شود و با تولد فرزندان کامل گردد.

نتیجه‌گیری: بهره‌مندی از آموزه‌ها و راهبردهای الهی پیرامون سلامت خانواده، فرزندآوری و تعادل جمعیت در برنامه‌های زندگی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. این راهبرد، می‌تواند در جهت نهادینه سازی الگوی ایرانی اسلامی سلامت خانواده نقش ایفا نماید.

کلمات کلیدی: آموزه های الهی، ارزش‌های اخلاقی، سبک زندگی، سلامت خانواده، جمعیت، فرزندآوری

مقدمه و هدف: چاقی در میان کودکان و نوجوانان یکی از مسائل بهداشت عمومی در حال ظهور در سراسر جهان است. تخمین زده می شود که شیوع چاقی استاندارد شده در کودکان افزایش یافته است. نگرانی فزاینده‌ای وجود دارد که کودکان چاق ممکن است بیشتر در بزرگسالی چاق شوند و شاخص توده بدنی بالا در کودکی و نوجوانی ممکن است با عوامل خطر قلبی متابولیک در بزرگسالی مرتبط باشد. در چند دهه گذشته، ایران تغییر قابل توجهی از ساختار خانواده را تجربه کرده است. به منظور کاهش جمعیت، سیاست تک فرزندی در ایران اجرا شد. در سال های اخیر، اثرات سلامت تک فرزندی نگران کننده بوده است. مطالعات قبلی چاقی و اضافه وزن دوران کودکی را در کودکان تک فرزند بررسی کرده-اند. اما جمع بندی نهایی درباره اثر تک فرزندی بر چاقی و اضافه وزن کودکان و همچنین فراوانی چاقی در کودکان تک فرزند وجود ندارد. لذا مطالعه حاضر با هدف بررسی این مهم انجام گردید.

مواد و روش‌ها: پایگاه‌های اطلاعاتی الکترونیکی اصلی، از جمله PubMed، Web of Science، Scopus و تا آگوست ۲۰۲۳ جستجو شدند. ناهمگنی بین مطالعات با استفاده از تست Q و I² بررسی شد. احتمال سوگیری انتشار با استفاده از آزمون های Egger و Begg مورد بررسی قرار گرفت. نتایج به صورت نسبت شانس (OR) با فاصله اطمینان ۹۵٪ و با استفاده از مدل اثرات تصادفی بیان شد.

یافته‌ها: ما در مجموع ۲۲۳ مطالعه شناسایی کردیم که در نهایت ۱۰ مطالعه شامل ۲۶۹۸۱۱ شرکت کننده را وارد کردیم. میانگین سن $2/65 \pm$ ۱۰/۵۷ سال بود. فراوانی اضافه وزن در کودکان تک فرزند برابر ($d^2=98/3$ ، CI: ۷/۴-۲۴/۴، ۹۵٪) ۱۵/۹ درصد بود که از کودکان غیر تک فرزند ($d^2=99/1$ ، CI: ۴/۲-۱۸/۲، ۹۵٪) ۱۱/۲ درصد) بیشتر بود. همچنین فراوانی چاقی در کودکان تک فرزند برابر ($d^2=99/9$ ، CI: ۱۶/۷-۶۶/۹، ۹۵٪) ۴۱/۸ درصد بود که از کودکان غیر تک فرزند ($d^2=99/4$ ، CI: ۱۴/۷-۲۵/۱، ۹۵٪) ۲۰/۲ درصد) بیشتر بود. در مقایسه با کودکان غیر تک فرزند شانس اضافه وزن برابر ($d^2=46/1$ ، CI: ۱/۲۱-۱/۴۱، ۹۵٪) ۱/۳۱ و شانس چاقی ($d^2=78/7$ ، CI: ۱/۲۲-۱/۵۶، ۹۵٪) ۱/۴ تخمین زده شد.

نتیجه گیری: با توجه به نتایج این مطالعه شانس اضافه وزن و چاقی در کودکان تک فرزند نسبت به کودکان غیر تک فرزند بیشتر بود و لذا تک فرزندی به طور معنی داری با به وجود آمدن اضافه وزن و چاقی در کودکان مرتبط است.

کلمات کلیدی: تک فرزندی، اضافه وزن، چاقی، کودکان تک فرزند

سهیلا پای، محمد فراهانی*

سخنرانی

m1990farahani@gmail.com

مقدمه و هدف: مسئله فرزندآوری یکی از مهم‌ترین ارکان زندگی بوده و از همین رو خداوند میل به فرزند را در ذات انسان قرار داده و در همه ادیان، انسان را به داشتن فرزند تشویق نموده است. این روزها یکی از مهم‌ترین موضوعات مربوط به رفتارشناسی جامعه، پایین آمدن نرخ «فرزندآوری» است و پایین آمدن نرخ جمعیت در جوامع دینی مذموم شمرده می‌شود. ممکن است برخی ناآگاهان دلسوز استدلال کنند که لزوم فرزندآوری به هیچ وجه قابل استنباط از هیچ کدام از آیات قرآن نیست و نمی‌توان به پشتوانه آموزه‌های قرآن، از آنها خواست بچه‌دار شوند؛ به خصوص در شرایط سخت اقتصادی امروز جامعه که تأمین ابتدایی‌ترین لوازم مراقبت و تربیت با چالش مواجه است. اما دین اسلام، در آیات و روایات امر به فرزندآوری داشته و بر محاسن بسیار آن تأکید کرده و علاوه بر تحسین نفس عمل فرزندآوری، افزایش آن را که اساس کمی جامعه را تشکیل می‌دهد؛ مورد توجه قرار داده و در صورت تحقق شرایط خاص آن (ناظر به فرد، خانواده و جامعه)، دستور به ازدیاد نسل داده و آن را یکی از مزایای مهم جوامع اسلامی و از عوامل قدرت و اقتدار تلقی نموده است.

مواد و روش‌ها: این مقاله در بخش ابتدائی جایگاه فرزند و فرزندآوری در قرآن و روایات، انبیاء و ادیان ابراهیمی را بررسی کرده است. در ادامه مقایسه بین ادیان انجام شده و در بخش پایانی، نگاهی اجمالی به سیاست‌های جمعیتی مسیحیت (بعنوان رقیب جمعیتی اسلام) و صهیونیست‌ها (بعنوان نقطه مقابل و دشمن اصلی اسلام و تشیع) آمده است.

یافته‌ها: طبق بررسی‌های انجام گرفته، نظر قرآن کریم (بعنوان منشأ و اساس دین اسلام) نسبت به فرزندآوری و تکثیر اولاد مثبت است، چرا که زندگی با فرزند صالح فواید و آثار مثبتی در پی دارد که از مهم‌ترین آن‌ها می‌توان به کمک و دستگیری والدین و همچنین ادامه‌دهنده راه توحیدی والدین اشاره کرد. بصورت کلی می‌توان بیان نمود دیدگاه دین مبین اسلام، ازدیاد نسل در شرایط مطلوب و الزام به تداوم نسل و کنترل در شرایط سختی است. نکته متعالی دیگر مستخرج از بررسی‌ها، عدم نگاه جنسیتی به فرزند توسط دین مبین است. در هیچ یک از آیات قرآن یا روایات ائمه معصومین دلیلی بر رجحان دختر یا پسر بر دیگری وجود ندارد؛ تنها دلیل ارجح بودن فرزند، موحد و صالح بودن بیان شده است که نشان از دیدگاه مترقی دین مبین اسلام به فرزند دارد. آمارهای جهانی بیانگر نوعی رقابت پیدا و پنهان میان تمام فرق فکری در تقویت پشتوانه انسانی خود است. در این میان کشورهای مسلمان و بویژه منطقه خاورمیانه بخاطر اهمیت نفت در منظومه مصرف‌گرایی نظم جهانی، بشدت مورد انواع هجمه‌های نظامی، دینی، بیماری‌ها و دیگر فشارها بوده تا از مسیر تکامل و رستگاری دور شوند. اسرائیل یکی از مطلوب‌ترین چارچوب‌های حمایتی از فرزندآوری را دارد و بیشترین امید به زندگی را در میان مردم مشاهده می‌کنیم. از دیگر سو جمعیت مسیحیان جهان، ۶ درصد بالاتر از مسلمانان است که نشان از اهمیت مسأله ازدیاد نسل دارد.

نتیجه‌گیری: با مطالعه و مذاقه صورت گرفته در آیات و روایات، دین به فرزند نگاهی مثبت داشته و فرزندآوری را امری لازم جهت فلاح دنیا و آخرت فرد موحد می‌داند. خواسته یا ناخواسته تمامی کشورهای اسلامی درگیر مسایلی اجباری و سطحی گشته‌اند تا از مسیر رستگاری در نظر گرفته شده در دین، منحرف شده و به بیراهه نظم جدید جهانی روند. لازم به ذکر است که شرایط زمان و مکان و محیط بر تکثر و قلت نسل دخالت دارند، اگر این شرایط مستعد و آماده باشند، بی تردید زیادی نسل مطلوب خواهد بود، اما اگر این شرایط مهیا نباشد، کنترل نسل مطلوب است. در دسترس‌ترین بینه و راهنمای کنونی ما، مقام معظم رهبری است. ایشان با اشراف کامل به وضعیت کشور، طی سالیان اخیر بارها و بارها از روند فعلی انتقاد نموده و روند فعلی را منجر به تضعیف مستمر و از بین رفتن آرمانهای اسلامی-ایرانی می‌دانند. در این مقاله با بررسی آیات قرآنی، روایات معتبر و آمار جهانی دید کلی درباره وضعیت کلی جمعیت، سمت‌گیری مطلوب دین و چرایی افزایش جمعیت مورد مطالعه قرار گرفت. امید است به جایگاه مطلوب خود در نظم بی نظم جهانی برسیم.

کلمات کلیدی: فرزند- قرآن- ازدیاد نسل- جمعیت- تکثر

عنوان: آیا مشارکت مردان در سلامت فرزندآوری زنان مهم است - موانع و راهکارهای مشارکت مردان

کتایون وکیلان*، فرشته فرزنان آذر، فاطمه شعبانی، معصومه داودآبادی، مهتاب عطارها، نعیمه ترکستانی، نفیسه سیدزاده

cattyv2002@yahoo.com

سخنرانی

مقدمه و هدف: مشارکت مردان در سلامت جنسی و باروری رویکردی یکپارچه است که بر نتایج بارداری و زایمان تاثیر گذاشته و آنان را به عنوان مشتری، شریک و عامل تغییر مثبت در مسائل بهداشت باروری درگیر می کند. عدم مشارکت مردان و شکل گیری تجربیات منفی ممکن است منجر به مشکل در سازگاری زنان و مردان با بارداری، زایمان شود. باید موانعی را که موجب عدم توسعه و زمینه ساز مشارکت مردان می شود را شناسایی و به تدریج کم کرد. لذا این مطالعه به اهمیت مشارکت مردان در فرزندآوری و موانع و راه کارهای حضور آنان پرداخته است.

مواد و روش ها: مطالعه حاضر یک مطالعه مروری بود که، مشارکت مردان در فرزندآوری و موانع و راهکارهای مشارکت آنان طی ۵ سال اخیر را بررسی کرد. برای دست یابی به مقالات مربوطه در پایگاه های اطلاعاتی PubMed, Scopus, Google Scholar, magiran, Sid, Scindirect، با استفاده از کلمات کلیدی فرزندآوری، تمایل به فرزندآوری، موانع فرزندآوری، عوامل تسهیل کننده، ایران و کلمات کلیدی انگلیسی Childbearing barriers, Inhibitors factors, Childbearing, Facilitators factors, Iran، جستجو انجام شد.

یافته ها: در بررسی مطالعات انجام شده در این زمینه مشارکت مردان می تواند خطر زایمان زودرس، وزن کم هنگام تولد، محدودیت رشد جنین و مرگ و میر نوزادان، استرس مادر را کاهش دهد و منجر به توقف رفتارهای پرخطر مانند سیگار کشیدن گردد. گرچه دانش کم همسران از نیازهای تغذیه ای و مراقبتی زنان و علائم خطر در بارداری و عدم باور مشکلات بارداری، موانع فرهنگی، اتکای سنتی زن به خانواده خود، مشکلات شغلی، محیط زنانه مراکز سلامت، رفتار نامناسب کارکنان بهداشتی درمانی، عوامل عرفی، نامناسب بودن فضای بخش زنان و درمانگاه ها برای حضور همسران و مشکلات مالی از جمله موانع حضور همسران در برنامه های دوران بارداری در ایران گزارش گردیده است.

نتیجه گیری: برنامه های آموزشی و مراقبتی در بارداری به جای تمرکز انحصاری روی مادران باردار، باید به حضور پدران نیز تاکید کنند تا آنان با کارکنان و خدمات آنها آشنا شوند. البته این برنامه، نیاز به ایجاد زیر ساخت های اصولی دارد.

کلمات کلیدی: فرزندآوری، جمعیت، بهداشت باروری، سلامت مردان

حمید مهدوی فرد*

سخنرانی

mahdavifh1@gmail.com

مقدمه و هدف: افزایش امید به زندگی، کاهش نرخ زاد و ولد و بهبود مراقبتهای بهداشتی، باعث بوجود آمدن پدیده سالمندی در جوامع امروزی گردیده است. طی چند دهه گذشته، همانند بقیه کشورهای دنیا ایران با تغییرات جمعیتی سریع، از جمله کاهش شدید نرخ زاد و ولد و افزایش امید به زندگی، مواجه بوده و این امر موجب افزایش درصد سالمندان در کشور گردیده است. براساس آمارهای منتشرشده از سوی سازمانهای بین المللی و همچنین سرشماریهای مرکز آمار ایران، ساختار سنی جمعیت ایران به سوی سالخوردگی پیش می‌رود و ایران از کشورهای در حال توسعه‌ای است که به شدت با مسئله پیری دست به گریبان است.

مواد و روش‌ها: مطالعه حاضر یک مطالعه مروری است که سالخوردگی جمعیت در ایران را بررسی کرده است. در این مطالعه مقالات مرتبط با سالخوردگی جمعیت با کلید واژه های پیری، سالخوردگی، جمعیت، کاهش جمعیت، اثرات کاهش و یا ترکیبی از این واژه‌ها در پایگاههای اطلاعاتی انگلیسی و فارسی و موتور جستجوی Google scholar مورد جستجو قرار گرفت و مقالات با کلید واژه‌های ذکر شده استخراج گردید. پس از استخراج مقالات مطالعه مقالات جهت گزینش مقالات مرتبط و حذف مقالات تکراری انجام شد.

یافته‌ها: در مجموع از ۸۵ مقاله بدست آمده در جستجوی متون تعداد ۳۲ مقاله به علت تکراری بودن و عدم ارتباط با موضوع از مطالعه خارج شد از تعداد ۵۳ مقاله باقی مانده بعد از انتخاب و غربالگری تعداد ۲۲ مقاله حذف شد و ۳۱ مقاله مورد مطالعه قرار گرفت و در نهایت تعداد ۲۳ مقاله وارد مطالعه گردید.

نتیجه‌گیری: با مرور مقالات مرتبط در رابطه با موضوع سالمندی جمعیت مشخص گردید که بحران سالمندی جمعیت در کشور یک بحران ملی و بین المللی است و در صورتی که سیاستهای درست در جهت خروج از این بحران اتخاذ نگردد در سالهای آینده کشور دچار مشکلات عدیده‌ای در ابعاد اجتماعی، اقتصادی، بهداشتی، نظامی و غیره خواهد گردید. یکی از بخشهایی که بیشترین اثرپذیری را از تغییرات ساختار جمعیتی در جوامع دارد، بحث اقتصاد است. از جمله آثار و پیامدهای منفی کاهش رشد جمعیت و سالخوردگی جامعه، تغییر ساختار جمعیتی و به اصطلاح، پیر شدن جمعیت کشور است که در نتیجه، عدم رشد و توسعه اقتصادی در آن جامعه حادث می‌شود. سالخوردگی و پیری جمعیت و تغییر در ترکیب جمعیتی کشور همچنین بر مراقبتهای بهداشتی و درمانی در جامعه تاثیر مستقیم دارد. افراد مسن در جوامع مراقبتهای بهداشتی متفاوت و گسترده‌ای را نیاز دارند و هزینه این گونه مراقبتها به نسبت زیاد است. علاوه بر این این گونه مراقبتها نیاز به تکنولوژی پیشرفته دارد که ممکن است کشورهای در حال توسعه به علت مسائل مالی قادر به استقرار این تکنولوژی در کشور برای تمامی جمعیت سالخورده نباشند. به دنبال سالمند شدن جمعیت، مواجه نسبت بالایی از جمعیت با انواع بیماریها اجتناب ناپذیر است که تأمین و ارائه گسترده خدمات بهداشتی و درمانی را ضروری می‌سازد. در مباحث ژئوپلیتیکی، جمعیت در هر کشور دارای اهمیت خاصی است، به طوری که در بررسی جایگاه هر کشور در عرصه جهانی، جمعیت جوان کشور یکی از عوامل اصلی قدرت آن کشور خواهد بود. طی نیمه اول قرن بیست و یکم، نقاط مختلف جهان شاهد پدیده سالخوردگی خواهد بود. تنها تفاوتی که وجود دارد سرعت روند سالخوردگی است که این روند در کشورهای در حال توسعه شیب تندتری دارد. ایران به عنوان یک کشور در حال توسعه در سالهای آینده از عوارض سالخوردگی جمعیت در امان نخواهد بود بنابراین مسئولان لازم است سیاستهای لازم را برای کاهش اثرات سوء سالخوردگی جمعیت اتخاذ نمایند. با توجه به زمان اندک باقی مانده تا بسته شدن پنجره جمعیتی در کشور ضروری است تمامی سیاستهای کشور در جهت جلوگیری از سالخوردگی جمعیت کشور تنظیم گردد هر چند که تلاشهای فراوانی تاکنون در رابطه با این مسئله انجام شده است ولی با توجه به اهمیت موضوع لازم است تلاشهای بیشتری انجام گیرد.

کلمات کلیدی: سالخوردگی، پیری، سالمندی، تغییرات جمعیتی

آریا کثیری*، علی کرمی

سخنرانی

araia.kasiri78@gmail.com

مقدمه و هدف: پیری جمعیت یکی از بزرگترین چالش های پیش روی کشورمان است که در صورت عدم کنترل میتواند منجر به بحران های جدی در آینده خواهد شد. برای ارائه موثرترین راهکار نیاز به شناخت دقیق علل کاهش نرخ زاد و ولد داریم.

مواد و روش ها: در این پژوهش فاکتور های مدرنیته، درصد شهرنشینی، سطح تحصیلات، سطح درآمد، درصد نفوذ رسانه، درصد دین باوری و تاثیر سند NSSM200 طبق اماردقیق ترین سازمان ها بررسی و با میزان زاد و ولد در کشورهایی خاص بررسی شدند. همچنین راهکار کشور های توسعه یافته در مهار بحران پیری جمعیت بررسی شده است.

یافته ها: آمار ها نشان می دهد تغییر سبک زندگی اصلی ترین دلیل کاهش فرزندآوری توسط زوجین در جهان است. در بررسی های ما نمودارهای نفوذ رسانه، سطح تحصیلات، درصد شهرنشینی و مدرنیته با نمودار های نرخ پیری جمعیت معنی دار بودند. نمودار سطح دینداری مردم صرفا در نمودار دین اسلام تا حدی معنی دار بود.

نتیجه گیری: در پژوهش ما اصلی ترین دلیل کاهش جمعیت تغییر سبک زندگی معرفی شد راهکار های ارائه شده شامل سهمیه تحصیلی، سهمیه استخدامی، سهمیه مسکن، ساعات کاری شناور و کمتر پس از زایمان، ارتقا امکانات مراقبت از کودک ارزان و تبلیغ در جهت جانبخشی ارزش های سنتی ملی و اسلامی بوده است.

کلمات کلیدی: پیری جمعیت، نرخ زاد و ولد، تغییر سبک زندگی

پوسٲرھا

میثم محمدی بهنوش*

پوستر

meysammb1992@yahoo.com

مقدمه و هدف: در دنیایی که روشهای متفاوتی برای فرزند پروری مطرح گشته و ابعاد مختلفی از آن بر پایه رویکردهای روانشناسانه عنوان میشود؛ قرآن و احادیث بر سبک فرزند پروری ویژه ای تأکید میکند تا فرزند به درستی و بر اساس فطرت انسانی تربیت شود که خدا به وی عطا کرده است و شخصیتش در جنبه های مختلف روانی، عاطفی، معنوی، فردی و اجتماعی به صورت هنجار رشد کند. این سبک، سبک مسئولانه نام دارد. که از عوامل تأثیرگذار بر رشد فرزندان بویژه رشد روانی آنها، چگونگی روشهای تربیتی والدین در چارچوب خانواده است. در متون اسلامی، فرزند پروری فعالیتی پیچیده شامل رفتارها، آموزش ها و روشهایی است که جدا و در تعامل با یکدیگر بر رشد معنوی - عاطفی در ابعاد فردی و اجتماعی تأثیر می گذارد. این مقاله تلاش می کند تا فرزندپروری را براساس سبک زندگی اسلامی مورد بررسی قرار دهد.

مواد و روشها: این مطالعه به صورت مروری بر روایات و احادیث و قرآن است. اسلام نگرش های والدین را در مسیر صحیح قرار می دهد؛ به آنان می باوراند که فرزندان دارای حقوقی هستند و انسان دارای مقام خلیفه الهی، و مستعد اتصاف به همه ی کمالات است که رسیدن به آنها در گرو تربیت صحیح است. والدین باید نگرشی مثبت نسبت به فرزندان داشته باشند و تربیت آنها را در راستای مظهریت صفات الهی قرار دهند. در نگرش اسلامی فرزندان به عنوان نعمت الهی، نزد والدین امانت هستند. و جزئی از وجود والدین معرفی شده اند.

یافته ها: در کلمات و سیره ائمه (علیهم السلام) نگرش مثبتی نسبت به فرزند وجود دارد. در روایات از فرزند با تعابیری چون: میوه دل، نور دیده، کسی که انسان را یاری می کند و نیز مایه ثواب و پاداش اخروی و رحمت و غفران الهی یاد شده است. والدینی که معتقدند پدر یا مادر شدن، مسئولیت الهی یا مقدس است در ایجاد ارتباط و حفظ آن به شکل مطلوب و مؤثر نقش فراوانی دارند؛ زیرا ارزش هر امر مقدسی از کارهای عادی و مادی فراتر است و همچون دیگر کارهای مقدس و معنوی تناسب بیشتری با بعد اصیل انسان پیدا میکند. به همین دلیل است که در آموزه های اسلامی بر مسئولیت والدین در برابر فرزندان و تقدس و ارزش معنوی آن بسیار تأکید شده است. والدینی که دارای این نگرش باشند، معتقدند فرزندان به عنوان نعمت الهی، نزد آنان امانت هستند که اگر والدین به وظایف خود در برابر آنان عمل کنند، می توانند از این نعمت همچون سایر نعمت ها بهره مند شوند و از سوی دیگر اگر والدین به وظایف خود درباره فرزندان عمل نکنند و آنان را درست تربیت نکنند در این باره مورد مؤاخذه قرار می گیرند.

نتیجه گیری: دین اسلام توجه ویژه ای به خانواده و امر فرزند آوری و تربیت فرزندان دارد. تعالیم اسلام در این حوزه به دو بخش تقسیم می شود: برخی از تعالیم الهی در این باب مربوط به خود والدین است تا اخلاق و رفتار دین مدار و فاضلانه در ایشان به صورت ملکه درآید و برخی از آن آموزهها شامل نحوه تربیت فرزندان در مراحل مختلف رشد میباشد. اگرچه معصومین (علیهم السلام) از تاثیرات مختلف محیطی بر روند تربیت کودکان تا مرحله جوانی آگاه بوده و درباره آنها نیز سخنان فراوانی بیان داشتهاند ولی بیشترین سهم در پرورش و ساخت شخصیت فرزندان را مربوط به رفتار و تعلیمات تربیتی والدین میدانند. به همین جهت در تعالیم این دین آموزه های بسیار زیادی در حوزه خانواده و نحوه تربیت فرزندان توسط والدین وجود دارد که باید توسط والدین، به عنوان دستور دینی، برای ایجاد و پرورش نسلی که از هر جهت سالم، متدین و پیشرو هستند بکار گرفته شود. توجه به این تعالیم و انجام آنها باید بخش مهمی از اندیشه و سبک زندگی والدین گردد تا به علت استمرار، خاصیت تأثیرگذاری در فرزندان را داشته باشد. تربیت باید متناسب با حقیقت وجودی انسان باشد یعنی همان مقصدی که آدمی برای آن آفریده شده است. خانواده، اولین و مهم ترین نهاد اجتماعی است. جامعه های که نهاد خانواده در آن سالم باشد و بتواند کارکردهای خود را درست انجام دهد، میتواند به راه و مسیری درست حرکت کند. جامعه سالم نیازمند افرادی سالم و با هویت اجتماعی و فردی مناسب است و این دو در نهاد خانواده و البته با مدیریت والدین و بر اساس عقاید و البته سبک زندگی ایشان پیریزی می شود.

کلمات کلیدی: فرزندآوری، سبک زندگی، اسلام

محسن رضایی آدریانی*

پوستر

mrezaie@muq.ac.ir

مقدمه و هدف: در حال حاضر با توجه به شیوع بالا و اهمیت عوارض پس از سقط در زنان و مطالعات اندک در زمینه پیامدهای سقط بر سلامت مادر، این مطالعه با هدف تبیین تجارب مادران از سقط جنین قانونی انجام شد.

مواد و روش‌ها: پژوهش حاضر یک مطالعه کیفی است. با مادرانی که تجربه سقط قانونی داشتند تماس گرفته شد. مادرانی که رضایت داشتند در مصاحبه وارد شدند. از مصاحبه عمیق نیمه ساختاریافته جهت جمع آوری داده‌ها استفاده شد. داده‌ها پس از انجام ۱۲ مصاحبه با مشارکت کنندگان به اشباع لازم رسید. داده‌ها با روش تحلیل محتوای قراردادی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها: از تحلیل داده‌ها طبقه اصلی "پیامد فردی سقط جنین" طبقات فرعی "پیامدهای جسمی" و "پیامدهای روحی روانی" را شامل می‌شود. طبقه اصلی دیگر، "پیامد خانوادگی سقط جنین" با طبقات فرعی "روابط عاطفی" و "روابط جنسی" است.

نتیجه‌گیری: سقط جنین حتی در موارد قانونی، پیامدهای جسمی و روانپزشکی مهمی روی مادر و روابط زناشویی پدر و مادر و همچنین آثار سوء جدی بر روابط بین مادر و فرزندان دیگر می‌گذارد. از این رو تا جایی که ممکن است باید از سقط حتی قانونی (به جز در موارد خاص) پرهیز شود. آشکارسازی کامل و دادن آگاهی کافی در مورد سقط و عوارض آن قبل از تصمیم‌گیری، مشاوره پزشکی و روانپزشکی برای مادر و خانواده قبل و بعد سقط، پایش عوارض جسمی روانی برای مادر بعد از سقط و مداخله برای کاهش آثار سوء عوارض، ضروری است. نکته مهم این پژوهش این است که سقط جنین حتی سقط قانونی و در بیمارستان، «ایمن» نیست.

کلمات کلیدی: سقط، سقط جنین قانونی، تجارب، مادران

مقدمه و هدف: یکی از مسائل مهم جوامع کاهش تمایل به فرزند آوری می باشد. افزایش جمعیت سالمند و کاهش نیروی جوان به معضل اساسی برای آینده تبدیل شده است. در سالهای اخیر کاهش باروری در ایران به یکی از مشکلات جمعیتی تبدیل شده که مورد توجه سیاستگذاران قرار گرفته است. از منظر قرآن کریم و احادیث، فرزندآوری و تربیت نسل مسئولیتی مقدس و جدی است که انجام آن به عنوان یک وظیفه الهی مورد توجه خداوند قرار گرفته است. بنابراین هدف اصلی این پژوهش بررسی فرزندآوری و افزایش جمعیت از منظر قرآن کریم و اهل بیت (علیهم السلام) و احادیث می باشد.

مواد و روش‌ها: هدف این مقاله تبیین دیدگاه مکتب اسلام در مورد فرزند آوری و افزایش جمعیت است که به روش توصیفی تحلیلی، مورد بررسی قرار گرفته است. نوع تحقیق کاربردی بوده و جامعه آماری آن آیات قرآن و روایات مرتبط با جمعیت است که به روش تحلیل محتوا انجام شده است. براین اساس ابتدا آیات و روایات مربوط موضوع افزایش جمعیت از قرآن کریم و منابع روایی استخراج و دسته بندی و بیان شده است.

یافته‌ها: با استفاده از بررسی های انجام شده آیه ۲۲۳ بقره اشاره مستقیم به ازدیاد نسل داشته و آیه ۲۹ عنکبوت به صراحت تقطیع نسل را منع و سرزنش کرده است. فرزندآوری و ازدیاد جمعیت از دیدگاه اهل بیت هم در گروهی از روایات دلالت بر این دارند که کثرت اولاد مسلمین موجب افتخار رسول خدا (ص) در قیامت است (وسائل الشیعه جلد ۲۰ ص ۱۴) همچنین در حدیث اربعماء از امیرالمومنین (ع) توصیه بر طلب ولد شده است.

نتیجه گیری: از دیدگاه قرآن و روایات، اولاد فرزند آوری و تکثیر نسل از مهم ترین وظایف انسان ها است و نظر قرآن کریم و اهل بیت پیامبر، نسبت به فرزند آوری و تکثیر اولاد مثبت است. در روایات به شدت بر ترغیب به ازدواج، فرزندآوری، و اهداف متعاقب این دو مورد تاکید دارد. ثانیاً زندگی با فرزندان صالح فواید و آثار مثبتی در پی دارد که از مهم ترین آن ها کمک و دستیاری والدین و شادی ولذت والدین و غیره می باشد که در آینده باعث ثبات و بقای نسل و جهانی بهتر خواهند شد. با بررسی آیات قرآن و روایات اهل بیت (علیهم السلام) درمی یابیم رویکرد مکتب اسلام نسبت به باروری همواره بر افزایش جمعیت بوده است؛ تا آنجا که در این خصوص احکام و فرامینی صادر شده است. در این مقاله آیات و روایاتی که دال بر مطلوبیت افزایش نسل است و مسلمانان را به فرزندآوری و تکثیر اولاد تشویق می کنند، موید فرزند آوری و افزایش جمعیت است.

کلمات کلیدی: جمعیت، فرزندآوری، اهل بیت، زاد و ولد، احادیث

سکینه مطیرزاده*، حسین قائدی

پوستر

motayers@yahoo.com

مقدمه و هدف: عدم تمایل به فرزندآوری در ایران در دهه های اخیر رو به افزایش بوده است به نحوی که طی دو دهه گذشته نرخ باروری کل به زیر سطح جایگزین نیز رسیده است. از این رو آگاهی از عدم تمایل زوج ها برای فرزندآوری برای سیاست گذاری مناسب، ضروری است. در این مطالعه به دلایل عدم تمایل به فرزندآوری در سطح خانواده های ایرانی پرداخته شده است.

مواد و روش ها: این مطالعه به روش مروری و با جستجو در پایگاه داده های ایرانی و بین المللی از جمله SID، Google Scholar، با کلید واژه های مرتبط و معادل آن استفاده شده است.

یافته ها: طبق نتایج مطالعات، از مهمترین عوامل بازدارنده، سخت بودن تربیت فرزند، مشکلات اقتصادی، مشکلات فرهنگی و نوع نگاه، عوارض پزشکی وضع حمل و سختیهای آن، نگرانی از آینده فرزند، تداخل با برنامه های تحصیلی، کاری و تفریحی از مهمترین موارد عدم تمایل به فرزندآوری قابل ذکر است. نتایج نشان داد علاوه بر مشکلات اقتصادی و نگرانی از آینده فرزند، دلایل فرهنگی و اجتماعی از موانع فرزندآوری می باشد، بطوریکه در مطالعات دیگر نشان داده شده افرادی نیز با وجود دسترسی به منابع اقتصادی و حمایتی لازم برای فرزندآوری در جهت داشتن فرزند(فرزند دیگر) عدم تمایل از خود نشان می دهند. در جامعه ایرانی، داشتن تحصیلات بالا و مشارکت فعال زنان در جامعه باعث شده است که بیشتر فرصت های فرزندآوری خود را با انجام فعالیت های دیگر جایگزین نمایند. در برخی موارد نیز فرزندآوری را بعنوان تداخل و مانعی در برنامه های تحصیلی، کاری، تفریحی می دانند. از اینرو گرایش به فرزندآوری در آنان کاهش می یابد.

نتیجه گیری: به نظر می رسد با توجه به کم بودن مطالعات صورت گرفته فهم دقیق علت تمایل به کم فرزند در خانواده های ایرانی نیازمند داده های دقیق تری است. همچنین برنامه ها و سیاست های تشویقی جمعیت، زمانی موفق است که با درک واقع بینانه از چالش های فرزندآوری زوجین، برای رفع آنها تلاش کنند.

کلمات کلیدی: فرزندآوری، ایرانی، خانواده، عدم تمایل

سکینه مطیرزاده*، حسین قاندى

پوستر

motayers@yahoo.com

مقدمه و هدف: در معارف اسلامی نسبت به تشکیل خانواده، داشتن فرزند و حتی تکثیر اولاد توجه فراوان و درخور عنایتی وجود دارد، به طوری که در آیات و روایات فراوانی به این مهم اشاره شده و اهمیت آن بیان گشته است. در این مطالعه به بررسی فواید فرزندآوری در زندگی اسلامی پرداخته شده است.

مواد و روش‌ها: این مطالعه به روش مروری و با جستجو در پایگاه داده های ایرانی و بین المللی از جمله SID، Google Scholar، با کلید واژه های مرتبط و معادل آن استفاده شده است.

یافته‌ها: در قرآن کریم بارها به مسأله ی فرزندآوری و یاور بودن آنها برای والدین اشاره شده است و بارها این نعمت الهی به بندگان تذکر داده شده و از وجود فرزندان به عنوان یاور و مدد کار والدین یاد شده است. با این وجود میتوان از مهم ترین آثار و فواید فرزندآوری را در همین یار و یاور بودن برای والدین برشمرد. همچنین زندگی با فرزند کم آسیب هایی را در پی خواهد داشت که کاهش روزی و برکت، سخت تر شدن تربیت دیگر فرزندان و نبود سپر حمایتی در برابر طلاق از جمله ی این آسیب ها هستند. نتایج مطالعه ای از دانشگاه هاروارد نیز نشان داده میزان افسردگی زنان بی فرزندی که جنین شان در دوران بارداری سقط می شود پنج برابر بیشتر از زنان بی فرزندی که باردار نمی شوند، می باشد.

نتیجه گیری: از منابع دینی درمی یابیم که فرزندآوری باعث پایداری خانواده، رضایتمندی از زندگی، تأمین بهداشت روان، توسعه رزق، رشد اجتماعی، افزایش مهارت، کسب معنویت و رضایت الهی، تقویت روابط اجتماعی و ... می شود. لذا با توجه به فواید بیان شده، اجرای برنامه های متنوع حمایتی و آموزشی بسیار مؤثر خواهد بود.

کلمات کلیدی: فرزندآوری، قرآن، خانواده، فواید

سکینه طاهرخانی*

پوستر

sakinehtaherkhani@yahoo.com

مقدمه و هدف: با افزایش شیوع فرزندآوری تاخیری امروزه زنان مسن زیادی به دنبال استفاده از تکنیک های کمک باروری (ART) جهت بارداری شدن می باشند. با توجه به وجود خطرات بارداری در سن بالا، بررسی اخلاقی به کارگیری این تکنیکها برای زنان بالاتر از ۴۵ سال ضروری است. لذا این مطالعه با هدف مروری بر استفاده از ART در زنان مسن از منظر اصول اخلاق زیستی انجام شد.

مواد و روشها: در این مطالعه مروری، پایگاه های اطلاعاتی فارسی و انگلیسی با واژههای کلیدی مرتبط، جهت یافتن مقالاتی که به جنبه های اخلاقی استفاده از درمان کمک باروری در زنان مسن تمرکز داشتند، جستجو شدند. پس از دستیابی به مقالات مرتبط، موضوعات اخلاقی ذکر شده در آنها پیرامون استفاده از ART در زنان مسن، شناسایی و در غالب اصول چهارگانه اخلاق زیستی (خودمختاری، سودرسانی، عدم ضرر رسانی و عدالت) طبقه بندی شد.

یافتهها: بر اساس نتایج، از منظر اصل خودمختاری، استفاده از ART برای زنان بالاتر از ۴۵ سال در راستای احترام به استقلال باروری این زنان می باشد. در راستای این اصل، اخذ رضایت آگاهانه متقاضی باروری جهت استفاده از ART الزامی می باشد. از منظر اصل سودرسانی، علاوه بر امکان زایمان یک بچه سالم، درمان نازایی، محاسن زیادی نظیر افزایش کیفیت زندگی و ارتقا سلامت روان برای فرد به همراه دارد. از منظر اصل عدم ضرررسانی، بررسی های سلامتی گسترده ای جهت شناسایی، کاهش و حذف خطرات استفاده از ART در زنان نابارور مسن انجام می شود. با این حال برای استفاده از ART، تعادل مناسب سود و زیان برای زن متقاضی و فرزند حاصل از بارداری ضروری است. از منظر اصل عدالت در حال حاضر زنان بالاتر از ۴۵ سال در مقایسه با سایر زنانی که در سن باروری هستند از اولویت کمتری برای استفاده از ART برخوردار می باشند.

نتیجه گیری: از منظر اصول خودمختاری، سودرسانی و عدم ضرر رسانی انجام اخلاقی ART امکان پذیر است. بیشترین بحث اخلاقی پیرامون اصل عدالت می باشد. به نظر می رسد سن نباید تنها معیار پذیرش زنان مسن نابارور جهت استفاده از ART قرار گیرد و لازم است دستورالعملهای جامعی پیرامون محدودیت سنی ART تدوین گردد.

کلمات کلیدی: تکنیک های کمک باروری، زنان مسن، اصول اخلاق زیستی، اخلاق، اخلاق زیستی، مطالعه مروری

سکینه طاهرخانی*

پوستر

sakinehtaherkhani@yahoo.com

مقدمه و هدف: زنان ممکن است اولین بارداری را به تعویق بیندازند بدون اینکه از پیامدهای سوء آن بر فرزندآوری آینده مطلع باشند. مراقبین بهداشتی از جمله ماماها از موقعیت بی نظیری جهت کمک به زنان برای تصمیم گیری آگاهانه پیرامون فرزندآوری برخوردار هستند. لذا مطالعه حاضر با هدف تعیین نقش مراقبین بهداشتی در کاهش میزان فرزندآوری تاخیری انجام شد.

مواد و روش‌ها: در این مطالعه مروری، پایگاه های اطلاعاتی فارسی و انگلیسی با واژه های کلیدی مرتبط، جهت یافتن مقالاتی که به نقش مراقبین بهداشتی در کاهش میزان فرزندآوری تاخیری تمرکز داشتند، جستجو شدند.

یافته‌ها: بر اساس نتایج، اجرا رویکرد تنظیم خانواده مثبت توسط مراقبین بهداشتی نقش مهمی در مقابله با فرزندآوری تاخیری دارد. در این رویکرد به زنان جوان جهت شروع زودهنگام فرزندآوری و به زنان با سن بالاتر جهت استفاده بهینه از باروری باقیمانده شان کمک می شود. آموزش در خصوص طول دوره باروری و به چالش کشیدن اطلاعات و اعتقادات نادرست در این خصوص، آموزش در خصوص تاثیر افزایش سن بر ناباروری و خالی شدن ذخیره تخمدانی، بیان محدودیتهای فناوریهای کمک باروری (ART) در جبران کاهش باروری، ارائه مراقبتهای قبل از بارداری و آموزش زنان بالای ۳۵ سال در خصوص ART، بررسی تخمک گذاری، ذخیره تخمدانی و انجماد تخمک یا جنین، برخی از اجزا رویکرد تنظیم خانواده مثبت می باشند.

نتیجه گیری: اجرا رویکرد تنظیم خانواده مثبت توسط مراقبین بهداشتی به زنان کمک می کند در سن پایینتری باردار شوند و قبل از اینکه دوره انتقال به یائسگی را تجربه کنند اندازه خانواده شان را تکمیل کرده باشند همچنین میزان استفاده کلی از ART را کاهش می دهد.

کلمات کلیدی: فرزندآوری تاخیری، مراقبین بهداشتی، تنظیم خانواده مثبت، تکنیک های کمک باروری

عنوان: برنامه آموزشی از راه دور مادری ایمن از طریق اپلیکیشن بر عملکرد مراقبتی پس از زایمان در زنان حاشیه نشین استان البرز

زهرا محمودی، سارا اسمعیل زاده ساعیه، منصوره یزدخواستی، مهناز اکبری کامرانی، زهرا مهدی زاده تورزنی، لیلا زیودرچگینی

zohrehmahmoodi2011@gmail.com

پوستر

مقدمه و هدف: حاشیه نشینی و عدم دسترسی مناسب به خدمات بهداشتی-درمانی از مهمترین عوامل تاثیرگذار بر سلامت مادران و نوزادان است این مطالعه با هدف تعیین اثر برنامه آموزشی از راه دور مادری ایمن از طریق اپلیکیشن بر عملکرد مراقبتی پس از زایمان در زنان حاشیه نشین استان البرز انجام شد.

مواد و روش‌ها: مطالعه حاضر بصورت نیمه تجربی با گروه کنترل، بصورت موازی با مشارکت ۲۴۴ مادر زایمان کرده مراجعه کننده به مراکز جامع سلامت حاشیه شهر کرج ۱۴۰۱-۱۴۰۰ انجام شد. اطلاعات با استفاده از چک لیست مشخصات فردی-اجتماعی، پرسشنامه دانش زنان از مراقبت های پس از زایمان، چک لیست عملکرد زنان باردار در مراقبت های پس از زایمان و پرسشنامه وضعیت اقتصادی-اجتماعی در سه مرحله، روز ۳-۵، هفته دوم و هفته ششم پس از زایمان جمع آوری شد. برنامه آموزشی از طریق اپلیکیشن طراحی شده بارداری ایمن که قابلیت نصب روی گوشی های اندروئیدی داشت انجام شد. اطلاعات با استفاده از نرم افزار SPSS-16 مورد تجزیه تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها: میانگین سنی شرکت کنندگان در گروه مداخله $27/3 \pm 6/8$ و گروه کنترل $28/5 \pm 5/6$ سال بود. براساس یافته ها وضعیت تغذیه نوزاد، عملکرد خود مراقبتی مادر، عملکرد مادر در نگهداری از نوزاد، نمره کل دانش زنان از مراقبت های پس از زایمان در دو گروه مداخله و کنترل قبل از مداخله با یکدیگر تفاوت معناداری نداشتند ($P > 0/05$) نتایج آزمون تحلیل واریانس با اندازه های تکراری دو گروهی بیانگر تغییر معنادار و افزایش میانگین نمرات وضعیت تغذیه نوزاد، عملکرد خود مراقبتی مادر، عملکرد مادر در نگهداری از نوزاد و دانش کل در طول زمان در گروه مداخله است ($p < 0.001$) نتایج آزمون اثرات بین گروهی تحلیل واریانس و مجذور اتا بیانگر این بودند که استفاده از اپلیکیشن مسئول تغییرات 34.2% وضعیت تغذیه نوزاد، 65.8% عملکرد خود مراقبتی مادر، 50.5% عملکرد مادر در نگهداری از نوزاد و 71.1% نمره کل دانش زنان از مراقبت های پس از زایمان است.

نتیجه گیری: براساس یافته های مطالعه، استفاده از اپلیکیشن ارتباط معنی داری با عملکرد مراقبتی مادران پس از زایمان دارد. با توجه به محدودیت های این گروه آسیب پذیر از زنان و اهمیت توجه ویژه به سلامت مادر و نوزاد، استفاده از روش های آموزشی از راه دور، جهت توانمند سازی مادران پیشنهاد می شود.

کلمات کلیدی: مادری ایمن، اپلیکیشن، آموزش از راه دور، پس از زایمان، حاشیه نشین

فائزه راستگو*، حمیدرضا زنده طلب، نیره داودی

پوستر

faezeh.rastgoo.1366@gmail.com

مقدمه و هدف: جوانی جمعیت یکی از مهم ترین و پربحث ترین مسائل در جوامع مختلف است. این مفهوم به تعداد جوانان در جمعیت یک کشور، نسبت به جمعیت کل اشاره دارد، که بعنوان یکی از گروه های سنی مهم، علاوه بر تشکیل بخش قابل توجهی از جمعیت، بستری برای تجدید و تحولات اجتماعی، فرهنگی و سیاسی در جامعه فراهم می کنند. لذا مطالعه حاضر با هدف مروری بر چالش های جوانی جمعیت در جوامع انجام شد.

مواد و روش ها: در این مطالعه مروری، جستجوی مقالات فارسی و انگلیسی نمایه شده در پایگاه های اطلاعاتی معتبر شامل web of Scopus, science, PubMed, و پایگاه های فارسی SID, Magiran و Iran Medex و موتور جست و جوگر Google Scholar به منظور دستیابی به تمام مقالات بدون محدودیت زمانی تا ۲۷ آگوست ۲۰۲۳ با کلید واژه های Challenges, youth population, communities و معادل فارسی آنها انجام شد. در جستجوی اولیه ۱۷۳ مقاله شناسایی شد، پس از بررسی عناوین، چکیده و معیارهای ورود و خروج در نهایت ۹ مقاله وارد مطالعه شدند.

یافته ها: بحث جوانی جمعیت از مباحث مهم و از مولفه های اقتدار و استحکام جامعه برشمرده می شود. جوانان می توانند چالش هایی را برای جوامع به وجود آورند. این چالش ها می توانند شامل بیکاری جوانان، فقر، عدم تحصیل، عدم دسترسی به خدمات بهداشتی و درمانی، عدم شرایط مناسب برای تحصیل و شغل آموزی و عدم شرایط مناسب برای شروع زندگی مستقل باشد.

نتیجه گیری: جوانان می توانند به عنوان یک گروه قدرتمند و فعال در جامعه، نقش زیادی در تحولات اجتماعی و سیاسی بازی کنند. به طور کلی، جوانی جمعیت چالش ها و فرصت های زیادی را برای جوامع فراهم می کند. برای استفاده بهینه از این چالش ها و فرصت ها، نیاز به برنامه ریزی و سیاست گذاری مناسب در زمینه توسعه جوانان و تسهیل شرایط برای شروع زندگی مستقل و پیشرفت در تحصیل و شغل آموزی است.

کلمات کلیدی: چالش ها، جوانی جمعیت، جوامع

مقدمه و هدف: کنترل جمعیت و موارد مربوط به آن از جمله مباحثی است که در اکثر کشورها دنیا مورد توجه است این بحث در کشورهای اسلامی و همچنین کشور ما مورد توجه کارشناسان است متأسفانه در دهه های اخیر برخی بر این باور بودند که باید جمعیتی کشور را به شدت کنترل کرد و با شعار ها و برنامه های فراوانی در پی کاهش جمعیت کشور برآمدند بدیهی است که در کشور اسلامی هر طرح و برنامه ای که بخواهد اجرا شود باید از نظر اسلام در مورد آن طرح مورد بررسی قرار گیرد در این مقاله سعی بر آن است که اهمیت و جایگاه فرزندآوری را از دیدگاه آیات و روایات مورد بررسی قرار دهد.

مواد و روش ها: در این مطالعه توصیفی-کتابخانه ای، جستجوی مقالات فارسی و انگلیسی نمایه شده در پایگاه های اطلاعاتی معتبر و کتاب های معتبر و احادیث به منظور دستیابی به تمام اطلاعات مورد نیاز انجام شد.

یافته ها: پرداختن به مساله جمعیت از جهات گوناگونی لازم است از سویی عدم مدیریت جمعیت و بحرانهایی که به خاطر افزایش جمعیت در کشور بوجود می آید؛ نظر برخی را بر آن داشت که بیان کنند باید سیاست کنترل جمعیت را پیش گرفت و از هیچ تلاشی هم در این زمینه فروگذار نکردند و از سویی گروهی افزایش جمعیت را نه تنها تهدیدی برای کشور نمی دانند بلکه آنرا عامل اصلی پیشرفت و توسعه مادی و معنوی کشور می دانند؛ این گروه معتقدند سیاستهای کنترل جمعیت نباید با غفلت از پیامدهای منفی اش در حوزه های مختلف اخلاقی، اجتماعی، صنعتی، اقتصادی و مورد تبلیغ قرار بگیرد. در این میان رویکرد دین مبین اسلام نسبت به جمعیت، بنابر افزایش جمعیت مسلمانان (قاعده نفی سبیل) و بدلیل ضرورت حفظ و بقای نسل و افزایش فرزندآوری بنا نهاده شده است. آنچه در این نوشتار به روش توصیفی کتابخانه ای مورد بررسی قرار گرفته است بررسی نظر اسلام از دیدگاه آیات و روایات نسبت به مقوله فرزندآوری می باشد. بررسی آیات و روایات نشان می دهد که بطور کلی نظر دین مبین اسلام نسبت به مقوله فرزندآوری با توجه به آثار آن مثبت است. دین اسلام که برترین دین الهی و خاتمه ادیان است همچنان که برای تمام جوانب زندگی بشری برنامه ارائه کرده است در مورد تشکیل خانواده، داشتن فرزندان، تکثیر اولاد، تربیت فرزندان و ... نیز برنامه ارائه کرده است. با توجه به آیات و روایات می توان گفت از نظر اسلام فرزند به عنوان یک نعمت الهی و مایه برکت است و نباید از داشتن آن خودداری کرد.

نتیجه گیری: تردیدی نیست که دین مبین اسلام به عنوان برترین دین آسمانی در معارف الهی خود به اهمیت خانواده و فرزندداری عنایت ویژه ای کرده است و قرآن کریم و روایات اهل بیت (ع) به عنوان سرچشمه و منبع اصلی احکام این دین مبین در زمینه های مختلف از جمله مسائل جمعیت شناسی به شمار میروند. با توجه به اینکه موضوع افزایش جمعیت و فرزندداری در سبک زندگی دینی به الگویی شایسته نیاز دارد، بررسی نظر دین اسلام به عنوان کاملترین دین در این مورد حائز اهمیت فراوان است. در آیات قرآنی و روایات تشویق و فراوانی به ازدواج و فرزندآوری شده است؛ بدیهی است که یکی از نتایج ازدواج در اغلب موارد به دنیا آوردن فرزند و تکثیر نسل است. در برخی روایات به ازدواج با هدف تکثیر نسل توصیه شده است آیات و روایات مذکور هر چند دلالت بر وجوب ازدواج و تکثیر نسل مسلمانان ندارند؛ آن هم بدان رو که مصلحت جمع لحاظ شود و وضعیت هر فرد مد نظر باشد؛ خط روشنی را در تایید فرزندآوری نشان میدهند. استفاده کلی از مجموعه آیات و روایات تاکید آموزه های دینی بر ازدواج و تکثیر نسل است آنچه در این بحث پرچالش قابل پیگیری است و می تواند در نتیجه گیری بحث موثر باشد قاعده نفی سبیل (سوره نساء آیه ۱۴۱) است؛ می توان گفت در وضعیتی که جمعیت مسلمانان به حدی کاهش یابد که موجب سيطرة دشمنان اسلام شود افزودن نسل مسلمانان و فرزندآوری واجب است. اقتدار نظام سیاسی وابسته به جمعیت زیاد است که با تلاش، مدیریت و تدبیر مناسب در کنار باور به ضمانت خدای متعال برای تامین معاش موجودات و انسان ها جای نگرانی از این جهت وجود نخواهد داشت.

کلمات کلیدی: اهمیت فرزندآوری، جایگاه فرزندآوری، تولید نسل در آیات، تولید نسل در روایات

عنوان: عوامل مرتبط با نگرش بانوان متاهل استان کرمان نسبت به سقط غیرقانونی

فهیمة امیری*، جواد قاسمی، نوذر نخعی

پوستر

fahimehamiri41@gmail.com

مقدمه و هدف: سقط غیرقانونی علاوه بر تبعات سلامتی و شرعی، به عنوان یکی از موانع جدی فرزندآوری محسوب می‌شود. جهت برنامه ریزی برای پیشگیری از سقط غیرقانونی لازم است عوامل همراه با آن مورد مطالعه قرار گیرد. این مطالعه با هدف تعیین ارتباط برخی مولفه های جمعیت شناختی و اجتماعی با تایید یا عدم تایید سقط در بانوان متاهل استان کرمان انجام شد.

مواد و روش‌ها: این مطالعه در سال ۱۴۰۱ بر ۱۶۵۶ زن متاهل ۱۵ تا ۴۹ ساله مرکز چهار شهرستان استان کرمان در نواحی شمال و جنوب و مرکز استان انجام شد. با استفاده از یک پرسشنامه که روایی و پایایی آن در مطالعات قبلی به اثبات رسیده بود، پرسشنامه به شکل خودایفا توسط شرکت کنندگان بعد از توضیح اولیه پرسشگر تکمیل شد. برای زنان بی سواد از طریق مصاحبه چهره به چهره پرسشنامه ها تکمیل گردیدند. چارچوب نمونه گیری را زنان ملاقاتی بیمارستانهای سه شهر را تشکیل میداد. نمایانگر بودن این چارچوب نمونه گیری در مطالعات قبلی به تایید رسیده است. روش نمونه گیری از نوع متوالی بود. سعی شد در ابتدا هدف از مطالعه و بدون نام بودن پرسشنامه ها برای آنان توضیح داده شود و در یک محل خلوت در لابی بیمارستان تکمیل پرسشنامه صورت پذیرفت. تایید یا عدم تایید سقط غیرقانونی توسط این عبارت سنجیده شد که " در مجموع اگر خانم متاهلی حاملگی ناخواسته داشته و به خاطر فشار زندگی یا سایر مسائل به سقط متوسل شود، کار او را تایید می کنید؟". پاسخ به این سوال به دو حالت بله و خیر ممکن بود، این متغیر به عنوان متغیر پاسخ در مدل رگرسیون لجستیک مورد استفاده قرار گرفت و ارتباط این متغیر با سایر متغیرهای موجود در مطالعه از این طریق مورد بررسی قرار گرفت.

یافته‌ها: در مجموع ۱۴۴۶ نفر وارد تحلیل نهایی شدند. از میان شرکت کنندگان حاضر در این مطالعه تعداد ۲۲۹ نفر (۱۵/۵ درصد) سقط را تایید کردند، میانگین سنی زنان حاضر در مطالعه برابر بود با $34/3 \pm 7/2$ اکثریت زنان حاضر در مطالعه خانه دار (۶۹.۷٪) و بیشترین سطح تحصیلات، دانشگاهی (۴۷.۱٪) بود. متغیرهای شغل خانم، تعداد فرزند، امید به آینده، افسردگی، رضایت از زندگی زناشویی، رضایت کلی از زندگی و محل زندگی ارتباط معنی داری نشان ندادند ($P>0.05$). اما بالا بودن سن ($OR=0.96$, $CI\ 95\%:0.93-0.98$)، مثبت بودن نگرش نسبت به فرزندآوری ($OR=0.90$, $CI\ 95\%:0.88-0.93$)، بالاتر بودن اعتقادات مذهبی ($OR=0.56$, $CI\ 95\%:0.40-0.77$)، احتمال تایید سقط را کاهش میداد و برخورداری از تحصیلات دانشگاهی ($OR=2.14$, $CI\ 95\%:1.23-3.72$)، و استفاده از روش های پیشگیری از بارداری زنانه ($OR=1.77$, $CI\ 95\%:1.12-2.79$)، احتمال تایید سقط را افزایش می داد.

نتیجه گیری: معنی دار بودن متغیرهای سطح تحصیلات، نگرش نسبت به فرزندآوری، و اعتقادات مذهبی حاکی از آن است که برای پیشگیری از سقط غیرقانونی در درجه اول باید به طرز تفکر بانوان که یک مقوله فرهنگی است پرداخته شود. موضوعاتی همچون تبیین ابعاد شرعی سقط غیرقانونی، جلوگیری از قبح زدایی سقط در جامعه از طریق اعمال قانون و تقویت نظارتها (اعمال قانون به عنوان ابزار فرهنگ سازی و نه جنبه سلبی صرف) در حوزه معاونتهای درمان و غذا و داروی دانشگاه، تا سقط از یک پدیده مذموم به یک پدیده عادی تبدیل نشود.

کلمات کلیدی: سقط غیرقانونی، نگرش، زنان

مقدمه و هدف: این مطالعه با عنایت و علم به کاهش رشد جمعیت در سالهای اخیر در کشور و اختلاف نظر نظریه پردازان در مسأله افزایش یا کاهش جمعیت و در پاسخ به این سوال اساسی [که حکم تکثیر موالید و افزایش جمعیت در صورت تضعیف اسلام و امنیت ملی چیست؟] در صدد تبیین موضوع فرزند آوری و تکثیر موالید مبتنی بر مبانی فقهی و اصولی و با اتکا بر نظامات فقه شیعه، برای وضوح هرچه بهتر موضوع به رشته تحریر درآمده است. از این رو سعی شد در این مقاله، با رویکردی بر آیات و روایات و قواعد فقهی و اصولی به این مسئله نگرینسته شود تا توانسته باشیم با تبیین مبانی فقهی ناظر بر تکثیر نسل، در راستای سیاست تکثیر موالید در عصر کنونی و بجهت اشاعه‌ی ارزشهای دینی و بومی و ارتقای علمی جامعه‌ی فقهاتی در این عرصه بسیار مهم سهم کوچکی را ایفا نماییم.

مواد و روش‌ها: با تعمق در مجموعه آیات و روایات مرتبط با فرهنگ افزایش جمعیت و با توجه به تدابیر مرتبط با مقوله تزايد جمعیت در احادیث وارده از ناحیه ائمه معصومین علیهم السلام [از جمله تشویق و ترغیب به ازدواج به هنگام و مذمت زیستن بدون همسر، تشویق و تمجید از انجام ازدواج آسان، پافشاری بر علاقه و دلبستگی فطری انسان به فرزند، و توصیه به تزايد کمی و کیفی جمعیت] می‌توان اذعان نمود منظومه فکری راهبردی جمعیت در شریعت اسلام همانا تکثیر جمعیت کمی و کیفی در مسیر افزایش قدرت و توان جامعه اسلامی با انگیزه استقرار سیاست «تحقق آرمان خلقت و افزایش یاران و پیروان دین حق» می‌باشد از این رو می‌توان گفت که شریعت مقدس اسلام راجع به تکثیر اولاد در تمامی اعصار و امصار اهتمام ویژه داشته؛ چراکه تعابیر و مفاهیم وارده در احادیث اهل بیت (ع) به شکل یک قضیه حقیقی و به صورت یک خط مشی دائمی و همیشگی در شریعت مقدس اسلام مطرح است و لذا، از منظر حکم اولی، ازدیاد اولاد و تکثیر نسل مقوله‌ای است که موافق با معانی و مفاهیم کلام وحی می‌باشد و معصومین(ع) نیز به آن توصیه فراوانی نموده اند.

یافته‌ها: یافته‌های پژوهش که با روش اسنادی و با مراجعه به آیات و روایات و قواعد فقهی و اصولی سامان پذیرفته حاکی از آن است علاوه بر دلالت برخی از نصوص بر تکثیر نسل، می‌توان به اقتضای درک قطعی عقل، مطلوبیت تکثیر نفوس را برداشت نمود. همچنین از جمیع آیات و روایات و قواعد عقلی، اصولی و فقهی ناظر بر تکثیر موالید چنین استنباط می‌گردد که تحدید نسل مؤمنین زمانی که موجب تضعیف اسلام گردد و امنیت ملی را به مخاطره اندازد، جایز نیست، بلکه تکثیر موالید ضروری و لازم می‌گردد.

نتیجه‌گیری: با عنایت به مطالعه و تعمق صورت پذیرفته در آیات و روایات معصومین علیهم السلام مرتبط با مقوله جمعیت، می‌توان این چنین گفت؛ که از منظر آیات و روایات، داشتن اولاد و ازدیاد نسل طبعاً برای یک فرد مسلمان محبوبیت ذاتی دارد. مراد ما از محبوبیت ذاتی و طبعی، محبوبیت و موافق طبع بودن این مقوله با غض نظر از فضای سیاسی و اجتماعی است که آن فرد در آن جامعه زیست می‌نماید؛ درواقع ریشه و بنیاد این محبوبیت را می‌توان در ابعاد معنوی و فرا مادی حیات انسان جستجو نمود. نتیجتاً با عنایت به غرض و حکمت فی‌نفسه، اصیل و معنوی تکثیر نفوس و اجتماع مسلمانان و بر مبنای آموزه‌های اسلامی حاکی از تقدّم فواید و مصالح مرتبط با ابعاد معنوی بر منافع و مزایای مادی، مسلمانان اولویت و تفوق با تکثیر نفوس مسلمانان می‌باشد؛ مگر این که اقتضائات و الزاماتی آن را منتفی نماید.

کلمات کلیدی: مبانی فقهی، فرزند آوری، افزایش جمعیت، کنترل موالید

منصوره یزدخواستی*، مهناز جوادی، کوروش کبیر

پوستر

mansoyzd@yahoo.com

مقدمه و هدف: باروری یکی از مهمترین مولفه های تحولات جمعیتی و از مهمترین شاخص های جمعیتی است که نقش عمده ای در دگرگونی کمی و کیفی جمعیت هر کشور دارد. در زمینه فرزند آوری در ایران با توجه به روند نزولی نمودار نرخ باروری کلی (از ۶/۳ به ۱/۲۹) و نیز احراز رتبه اول کاهش نرخ باروری در بین کشورهای آسیایی، زنگ خطر کاهش جمعیت در ایران را به صدا درآورده است. تعیین ارتباط مولفه های موثر بر قصد فرزند آوری مانند: خودکار امدی و حمایت اجتماعی از اولویت بالایی در این زمینه بر خوردار است. لذا هدف از این مطالعه بررسی ارتباط خودکار امدی و حمایت اجتماعی ادراک شده با گرایش به فرزند آوری در زنان در سن باروری است.

مواد و روش ها: این پژوهش توصیفی-تحلیلی از نوع مقطعی می باشد که بر روی ۳۴۵ زن متاهل در سن باروری (۴۹-۱۵) سال در سال ۱۴۰۰-۱۴۰۱ انجام شد. نمونه گیری به صورت دو مرحله ای (تصادفی سازی طبقه ای و تصادفی ساده) انجام شد. به این ترتیب ۸ پایگاه سلامت طبقات را تشکیل دادند. سپس در هر طبقه، لیست افراد واجد شرایط ورود به مطالعه اخذ گردید. با توجه به حجم نمونه (۳۴۵ نفر)، از هر طبقه ۳۲ تا ۴۰ نفر به شیوه تصادفی ساده بر اساس سایت Random generator انتخاب شدند. از پرسشنامه های خودکار امدی عمومی، حمایت اجتماعی واکس و گرایش به فرزندآوری جهت اندازه گیری متغیرهای مربوطه استفاده شد. آنالیز داده ها با SPSS ورژن ۲۵ انجام شد.

یافته ها: آزمون همبستگی پیرسون نشان داد: خودکار امدی با گرایش به فرزندآوری دارای ارتباط مستقیم خطی و معناداری بود ($r=0.43$, $P<0.022$)، هم چنین حمایت اجتماعی ادراک شده با گرایش به فرزندآوری ارتباط مستقیم خطی و معناداری داشته است ($r=0.51$, $p<0.001$).

نتیجه گیری: با توجه به یافته های مطالعه ما، خودکار امدی و حمایت اجتماعی ارتباط مثبتی با گرایش به فرزندآوری زنان داشته است. بنابراین پیشنهاد می شود برنامه ریزی جهت تقویت سطح خودکار امدی و افزایش حمایت اجتماعی در سطح خرد و کلان انجام شود تا از این رو گرایش به باروری و فرزندآوری در زنان تقویت گردد.

کلمات کلیدی: فرزندآوری، خودکار امدی، حمایت اجتماعی ادراک شده، جمعیت، گرایش به فرزندآوری

عنوان: تاثیر مشاوره با رویکرد شناختی رفتاری در نگرش زوجین بدون فرزند برای فرزندآوری

فائزه سلطانی*، دکتر کتایون وکیلان، نعیمه اکبری ترکستانی، دکتر مصطفی نوکنی

پوستر

faezesoltani1368@gmail.com

مقدمه و هدف: داشتن فرزند از اهداف مهم ازدواج و زندگی مشترک است و باروری از ابعاد مهم جمعیتی است که می تواند ساختار سنی یک جامعه را دگرگون کند. به تعویق انداختن فرزندآوری در کشورهای توسعه یافته اخیراً به عنوان یک عامل تأثیرگذار در نرخ باروری مورد توجه قرار گرفته است. در واقع مشکل اصلی، عدم وجود انگیزه برای فرزندآوری در بسیاری از زنان و خانواده هاست. مطالعات نشان داده که روش های برخورد با انگیزه ها و نگرش های انسان می تواند بر تصمیم آن ها برای تغییر رفتار تأثیر بگذارد. رشد شناختی و کار بر روی شناخت و فکر تأثیر بسزایی در تغییر انگیزه و نگرش افراد دارد. به همین منظور روش های تأثیرگذار بر رشد شناختی افراد در چنین موقعیت هایی می توانند تأثیرگذار باشند. با توجه به محدودیت مطالعات انجام شده در خصوص اثربخشی درمان شناختی رفتاری در نگرش زوجین، پژوهش حاضر با هدف تاثیر درمان شناختی رفتاری در نگرش زوجین بدون فرزند برای فرزندآوری انجام می شود.

مواد و روش ها: این مطالعه کارآزمایی آموزشی تصادفی شده با گروه کنترل، فاقد کورسازی بر روی زوجین بدون فرزند مراجعه کننده به مراکز جامع سلامت شهر قم بود که در آن ارتباط درمان شناختی رفتاری با نگرش در مورد فرزند آوری قبل و بعد از مشاوره سنجیده شد. جمعیت تحت مطالعه، زوجین مراجعه کننده به مراکز جامع سلامت شهر قم بود که به روش نمونه گیری تصادفی از سامانه سبب انتخاب و پس از اخذ رضایت کتبی و آگاهانه، وارد مطالعه شدند نسخه فارسی پرسشنامه مقیاس نگرش به باروری و فرزندآوری در فضای مجازی تکمیل شد. امتیاز کمتر از $57/5$ (نصف نمره کامل) به عنوان نگرش منفی در نظر گرفته شد. همه شرکت کنندگان ابتدا در پیش آزمون پرسشنامه شرکت نموده و نمره پیش آزمون ثبت شد. سپس زوجین شرکت کننده با استفاده از بلوک های تصادفی به دو گروه کنترل و مداخله تقسیم شدند. در گروه مداخله، رویکرد مشاوره شناختی رفتاری را در جلسات ۶۰ دقیقه ای به مدت ۶ هفته، به صورت دو بار در هفته، دریافت کردند. برای گروه کنترل سه جلسه آموزشی بر اساس آخرین منابع آموزشی مراکز جامع سلامت با موضوع مضرات به تعویق انداختن فرزندآوری توسط مامای مرکز با نظارت و هماهنگی محقق برگزار شد. پس از پایان آموزش، شرکت کنندگان در گروه مداخله و کنترل یک ماه بعد و سپس ۳ ماه بعد مجدداً در پیش آزمون به پرسشنامه ها پاسخ دادند. در نهایت داده ها جهت تجزیه و تحلیل آماری وارد نرم افزار SPSS ورژن ۲۲ شد.

یافته ها: در این مطالعه که بر روی ۳۹ زوج انجام شد ۲۰ زوج در گروه مداخله و ۱۹ زوج در گروه کنترل بودند. میانگین سنی افراد در گروه مداخله $3/97 \pm 28/15$ سال و در گروه کنترل $4/22 \pm 27/89$ سال بود. نتایج نشان داد که نمره نگرش کل قبل از مداخله، $6/90 \pm 49/25$ در یکماه بعد $14/76 \pm 65/70$ و در سه ماه بعد $12/06 \pm 63/85$ بود. این در حالیست که نمره نگرش کل در گروه کنترل، در مرحله اول، $8/87 \pm 49/47$ در یکماه بعد $9/55 \pm 52/31$ و در سه ماه بعد $12/01 \pm 57/42$ بود. همانطور که مشاهده می شود با وجود افزایش نمره نگرش در هر دو گروه، نمره کلی نگرش گروه کنترل همچنان در گروه نگرش منفی قرار دارد ($P=0/001$).

نتیجه گیری: همانطور که مشاهده شد در هر دو گروه نمره نگرش افراد به فرزندآوری افزایش معنی داری داشت اما نمره کلی نگرش گروه کنترل همچنان در گروه نگرش منفی قرار دارد، و نیازمند مداخلات بیشتر می باشد. این نشان دهنده تاثیر مشاوره با رویکرد شناختی رفتاری بر نگرش افراد در ارتباط با فرزندآوری است و اهمیت توجه به این مسائل را نشان می دهد.

کلمات کلیدی: درمان شناختی رفتاری، نگرش، زوجین بدون فرزند، فرزندآوری

میثم محمدی بهنوش*

پوستر

meysammb1992@yahoo.com

مقدمه و هدف: این مقاله تلاش می‌کند تا عوامل تأثیر گذار بر افزایش جمعیت را بررسی کند. با توجه به اینکه عوامل متعددی دائم بر زندگی در کلان شهرها، از قبیل مهاجرت، باروری و مرگ و میر و... تأثیر می‌گذارند، از حوزه‌های مختلفی از جمله اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی سرچشمه می‌گیرد؛ ابتدا مفاهیم نظری، عوامل رشد جمعیت شناسایی شده و عوامل اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی، جغرافیایی و زیرساختی و بررسی می‌شوند و در نهایت مفهوم رشد جمعیت در مفاهیم دینی مورد بررسی قرار می‌گیرد.

مواد و روش‌ها: مطالعه حاضر یک مطالعه مروری است که با مرور کتب، قرآن و احادیث معتبر انجام گردیده است.

یافته‌ها: رشد سریع جمعیت منجر به توسعه اقتصادی کند می‌شود که شکاف بین مردم و ملت‌های فقیر و ثروتمند را افزایش می‌دهد. در کشورهای توسعه یافته، شهرنشینی با صنعت یشدن آغاز شده و با آن ادامه یافته است؛ در حالی که در کشورهای در حال توسعه، شهرنشینی برونزا بیشتر بر پایه رشد خدمات شکل گرفته است که نتیجه آن تمرکز جمعیت در مراکز شهری خودروی جهان سوم و گرایش بیشتر شهروندان به بخش خدمات بوده است، به گونه‌ای که برخی پژوهشگران، شهرنشینی در اینگونه کشورها را شهرنشینی خدماتی یا شهرنشینی بخش سوم خوانده‌اند (عظیمی، ۱۳۸۱). علامه طباطبایی یکی از فواید و حکمت‌های ازدواج از دیدگاه قرآن کریم را بقای نسل انسان و حفظ حیات نوع بشر می‌داند (طباطبایی، ۱۴۱۷، ج ۱۵، ص ۱۵) بنابراین، به طور قاطع می‌توان اذعان کرد که بر اساس نظریه مورد عنایت دین یکی از فوائد ازدواج، ازدیاد نسل و تداوم آن است؛ یکی از آیاتی که مفسران در آن غرض از ازدواج را به طور عمده تولید مثل و زاد و ولد، دانسته‌اند آیه ۲۲۳ بقره است (قرآنی، ۱۳۸۳، ج ۱، ص ۳۵۴) در این آیه می‌فرماید: « نَسَاؤُكُمْ حَرْثٌ لَّكُمْ فَأَتُوا حَرْثَكُمْ أُنَىٰ سِتِّتُمْ وَ قَدُّمُوا لِنَفْسِكُمْ » خداوند از زنان به عنوان کشتزار و از مردان به عنوان کسی که بذر در اختیار دارد و آن را می‌کارد، یاد کرده است که ثمره آن فرزند خواهد بود که جمله «وقدموا لانفسکم» بیانگر آن است.

نتیجه‌گیری: نقش بارداری به عنوان مهمترین پدیده‌ی تعیین کننده نوسان‌های جمعیتی سبب شده است که مطالعه‌های مربوط به آن نسبت به سایر پدیده‌های جمعیتی از اهمیت فراوانی برخوردار باشد و بررسی عوامل مختلف اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی موثر بر آن سهم بزرگی از پژوهش‌های جمعیتی را به خود اختصاص دهد.

کلمات کلیدی: رشد جمعیت، آموزه‌های دینی، عوامل اقتصادی اجتماعی

Background and objective: The population, like God-given wealth, rich culture, technologies, and the strength of the armed forces, is one of the important components of power in any country. Based on the noble verses of the Quran and Islamic hadiths, Islam, while emphasizing the quantity of the population, also emphasizes its quality, so that the socialized and educated population is considered as a social capital and not a national threat. Moreover, it emphasizes the importance of family well-being, correct and Muslim upbringing of children. In addition, the plurality of the Islamic Ummah is recommended. In this regard, there are many theories for and against. Based on this and considering the importance of the problem of population growth in developing countries and the need to investigate its impact on innovations and inventions, the present study was conducted to investigate the impact of the youth of the population on the innovation, economic and social excellence of the country.

Methods and materials: The present Study was conducted by searching the databases of PubMed, Web of Science, Google Scholar, Scopus, and the Farsi databases of Irandoc, Magiran and Elmnet using the keywords "population youth", "population" AND "verses and hadiths", "youth Population" AND "Innovation", "Population Youth" and "Economy". The Author reviewed the abstract and full text of the articles and the relevant studies were selected for systematic review.

Findings: The stagnation of the population and satisfaction with the existing lifestyle due to the easy provision of the Community needs, leads to a lack of economic competition, while the increase in the population forces the societies to develop and progress. In addition, population growth will play an important role in strengthening the military and economic power of countries. The young population is considered to be the productive factor of social capital, and the old population is considered as an erosive factor. If the population control method is applied in a country, the active and young population of the country will decrease and in the economic dimension, a huge part of the country's income and capital will be given to the elderly in the coming years. Social commitment, interest in work and innovation are the main characteristics of the young population and basically they are important elements of national power and social capital. While the aging population is not a producer of capital but only a consumer of it. Based on this, while the physical capital of the society is wasted, its intellectual and social capital is also deteriorating.

Conclusion: The results of the conducted research have shown a direct relationship between population growth with a percentage proportional to the expediency of the system (its dignity and authority) and human capital and the protection of intellectual property rights on innovation in developing countries. The desired results of population increase will be created only if the economic and cultural, educational, scientific and research infrastructures necessary for life are provided.

Keywords: Economic Excellence, Innovation, Population Youth

Title: The social and cultural consequences of being childless in families

سکینه مطیرزاده*، حسین قانیدی

پوستر

motayers@yahoo.com

Background and objective: With the increase of childlessness in societies, its consequences have become a matter of concern. Studies in this field, however, have concentrated on what childless people lack and need in terms of social, financial and moral support.

Methods and materials: This study was conducted by a review method and by searching in Iranian and international databases such as SID, Google Scholar, with related and equivalent keywords, as well as articles published in PubMed.

Findings: Not having a child has different effects in different mental, social and other fields. The results of studies show that the support networks of childless older people tend to be somewhat weaker than those of parents and that links with members of the younger generations in the family are stronger for parents than for those without children. The results indicate Childlessness increases the risk of premature mortality and psychiatric illness. The crude death rate ratio in women who become mothers to a biological child is 0.25. In other words, childless women experience a fourfold higher rate of death, that is, 4.0. Also according to the results of studies, Mental-behavioral, congenital anomalies, and endocrine-nutritional-metabolic disorders had the strongest associations with childlessness. Also it is possible that some of the economic consequences regarding for example, care in old age and lack of economic security will diminish as economies.

Conclusion: According to the results, that disease burden across multiple domains is associated with childlessness, identifying modifiable mental-behavioral disorders and novel autoimmune and inflammatory diseases. Evidence can be used for targeted health interventions to counter decreasing fertility, reproductive health, involuntary childlessness, and shrinking populations.

Keywords: Childlessness, Consequences, Families, Generational Link

Background and objective: Ionizing radiations can cause different effects on the fetus based on the pregnancy month. Meanwhile, a large number of pregnant women work as radiographers in imaging departments with ionizing radiations. Based on this, the present study was conducted with the aim of investigating the working conditions of radiographers during pregnancy and its impact on population youth.

Methods and materials: This research was carried out using a researcher-made questionnaire based on relevant sources and including demographic characteristics and related questions, in order to evaluate the observance of important points for fetal radiation protection in hospitals affiliated to Arak University of Medical Sciences. The sample size included 71 radiology technicians. After completing the questionnaires, Data were analyzed using SPSS 24 software.

Findings: The results of this study showed that the awareness and observance of the principles of radiation protection for fetuses in imaging departments with ionizing radiations is moderate. Meanwhile, the safety of working conditions can reduce the concern of pregnant technologists regarding the effect of radiation on the fetus which can be effective in not reducing the number of pregnancies among radiology technologists. There was a significant relationship between technologists' education and awareness and compliance with radiation protection principles. So that technologists with higher education and people who had participated in retraining courses after graduation got a higher score.

Conclusion: According to the results of the present study, compliance with the principles of radiation protection for the fetus is incomplete. Therefore, the safety of working conditions of technologists is recommended in order not to reduce anxiety about being pregnant. This can have a direct effect on increasing the pregnancy rate as well as the survival rate of the fetus and subsequently in the youth of the population.

Keywords: Imaging, Population Youth, Pregnancy

فاطمه دارابی، سویل مومنی شعبانی، افروز مردی، نازیلا نژاددادگر*

naziladadgar60@gmail.com

پوستر

Background and objective: Increasing the desire to have children is one of the important priorities of health systems, which requires targeted planning. This paper describes the development an intervention program using an intervention mapping approach (IMA) to increase the childbearing desires.

Methods and materials: Between July to November 2022, steps of the IMA process were completed. Beginning with the needs assessment, in this stage we conducted a literature review, held focus groups, and conducted interviews with local stakeholders, program objectives and target audience were determined and finally, we prepared a road map for targeted interventions.

Findings: The needs assessment complete the questionnaire(n=1288), literature review, three focus groups (N=25 participants) and interviews (N=30 participants), indicated that the most effective factors in the parents' childbearing low desires were concern about the future of their children, economic problems, low parenting skills, and low skills to interact with the spouse. Finally, according PRECEDE-PROCEED model awareness, attitude, and self-efficacy were categorized as determinants at the individual level, perceived subjective norm at the family level, and organizational changes at the social level based on the results of the needs assessment.in fact findings from each step of the process informed successive steps.

Conclusion: Intervention mapping is a control-oriented, systematic, participation-based approach to design and implement targeted and on-going health promotion programs.

Keywords: Childbearing, Design, Intervention, Intervention, Mapping